

Examensarbeten inom Landskapsingenjörsprogrammet

Skötsel av fotbollsplaner
En undersökning av utbildningsbehovet och organisationen hos elitarenorna.

Mikael Löfving

Examensarbete 2007:
LTJ-fakulteten, Alnarp
ISSN 1651-8160

Förord

Denna rapport är ett examensarbete inom Landskapsingenjörsprogrammet. Det är skrivet på B-nivå inom ämnet teknologi och motsvarar 10p. Examensarbetet har genomförts på Institutionen för Landskaps- och trädgårdsteknik, som senare omorganiserades till Landskapsutveckling vid SLU i Alnarp.

Arbetet har växt fram tillsammans med Ove Näslund och Ronni Lundqvist på Svenska fotbollsförbundet, som jag härmed vill tacka. Jag vill också rikta ett tack till alla planansvariga och planskötare som ställt upp på intervjuerna, utan er hade inte detta arbete varit möjligt. Sist vill jag rikta ett stort tack till min handledare Håkan Schroeder.

Sammanfattning

I slutet av oktober avgörs allsvenskan, tillika svenska mästerskapen i fotboll. Vid den här tiden på året brukar planerna oftast vara mer bruna än gröna. Även under perioder av mycket regn får matcher ställas in på grund av att planen är ospelbar. Det finns idag ingen regional utbildning för planskötare, men kan man med rätt utbildning för dem som är planskötare öka kvalitén på planerna?

Arbetet är gjort i samarbete med Svenska fotbollsförbundet (SvFF) som har intresse i att undersöka hur utbildningsnivån är och vilka kunskaper som saknas bland planskötarna idag. Detta för att sätta samman en framtida planskötarutbildning. I samarbete med SvFF utarbetades intervjufrågor till planskötarna på allsvenskan- och superettanarenorna. För att få djupare förståelse för arbetet och för att kunna ge önskvärda rekommendationer undersöktes förutom utbildningsnivån även organisationen och arenornas maskinpark. Telefonintervjuer gjordes sedan med berörda planansvariga, därefter behandlades och sammanställdes resultaten från intervjumaterialet. Även en litteraturstudie på tidigare planskötarutbildningar och golfförbundets utbildningar har genomförts.

Resultaten visar att det är få som har arbetsledare och maskinansvariga på arenorna samt att många planskötare roterar runt på andra typer av sport- och fritidsanläggningar. Utbildningsbehovet är stort och det finns ett intresse hos planskötarna att delta i utbildningar. Främst är det djupare utbildning i grundläggandekunskaper som efterfrågas, t ex marklära och gödsling.. Många har gått tidigare kurser i planskötsel och önskar att det fanns möjlighet att uppdatera sina kunskaper och hålla sig ajour med nya skötselråd.

Rekommendationer till kommuner, föreningar och SvFF är att försöka ha tydligare arbetsfördelning på arenorna och i den mån det går arbeta med icke roterande personal mellan olika typer av anläggningar. Satsa på stegvis uppbyggda kurser, med en grundkurs till nyanställda. Genomför vidareutbildningarna i samarbete med gymnasieskola, högskola eller motsvarande och agera beställare, för att garantera kontinuitet. Vid kursernas slut bör det vara någon form av examination. Även konstgrässkötsel är i behov av en utbildning och i första hand en grundutbildning. Ett infoblad eller tidning som skickas ut till planskötarna i landet skulle kunna sprida nyheter, nya publikationer information från förbundet m.m. Detta skulle vara ett utmärkt sätt för planskötarna att bli uppdaterade sig beträffande nya skötselråd. Beträffande maskinparken tror jag att många arenor, främst föreningsskötta, ska undersöka möjligheten till maskinsamverkan med andra föreningar och kommuner för att få bättre driftsekonomi på maskinerna vid de mindre arenorna. Utvecklingen av maskiner för konstgrässkötsel bör följas noggrant framöver, då mycket tyder på att fler maskiner och aktörer är på väg in på marknaden.

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Bakgrund	1
Syfte.....	1
Avgränsning.....	1
Planer och utbildningar i dagens Fotbollssverige.....	2
Krav på spelyta	2
Konstgräs	2
Utbildningar.....	3
Svenska kommunförbundet	3
Svenska fotbollsförbundet	4
Leverantörsledda kurser	5
Golfsektorn	5
Intervju.....	7
Metod.....	7
Resultat	8
Organisation/Arbetsstyrka	9
Utbildning/Utbildningsbehov	13
Maskinpark	19
Diskussion av intervjuresultat	23
Organisation/Arbetsstyrka	23
Utbildningar.....	24
Maskinpark	27
Slutsatser och rekommendationer.....	29
Källförteckning.....	31
Bilagor	32
Intervjufrågor.....	32
Planskötare Naturgräs.....	32
Planskötare Konstgräs	34

Inledning

Bakgrund

Jag har länge funderat över varför fotbollsplanerna ofta är bruna och leriga. Beror detta bara på vädret eller kan god skötsel förhindra/minska detta? I november avslutas svenska mästerskapen i fotboll. Detta gör att planerna ser ut därefter, i de sista omgångarna kan allt hända, säger man. Att denna klyscha används beror tillika stor del på nerverna hos spelare och tränare som planens beskaffenhet. I de sista omgångarna i oktober och november får slumpen mer utrymme just p.g.a. att planerna mer liknar jyttjefält och åkrar än gröna gräsmattor. Eftersom Sverige ligger på den breddgrad det gör och vi har det väder vi har, gör att skötselpersonalen i Sverige har ett mycket svårare jobb än andra planskötare i närapå hela övriga fotbollsvärlden. Skötseln är särskilt viktigt på våren och hösten då kylan, regn och snö tillsammans ökar påfrestningarna och minskar gräsets möjlighet att reparera sig. Jag är övertygad att man med god utbildning och god maskinpark hos dem som sköter om planerna kan minska slumpens betydelse över var SM-bucklan hamnar. Tänk om vi med bättre utbildning och bättre maskinpark kan få en mer rättvis och ärligare segrare. Med dessa funderingar tog jag kontakt med svenska fotbollsförbundet och dess anläggningsgrupp för att se om de hade liknande funderingar och om det kunde mynna ut i ett examensarbete. Efter mejlkonversation och besök i Stockholm har grunderna till ett examensarbete arbetats fram.

Min hypotes är att utbildningsnivån, vad det gäller grönkompetens, på planskötarna i Sverige idag är väldigt låg. Dessutom tror jag att maskinparkerna som de har till förfogande är väldigt gamla. Stämmer det? I så fall, vad kan vi göra åt det?

Syfte

För att ta reda på vad som kan förbättras inom skötselområdet av elitfotbollsplaner har jag valt att undersöka skötselaspekterna på några svenska fotbollsarenor, särskilt vad gäller personalens utbildning och maskinparkens sammansättning. Till hjälp har jag ställt upp följande frågeställningar:

- Var ligger nivån vad det gäller utbildningar och kurser inom grönsektor hos planskötare och arbetsledare på elitfotbollsarenor?
- Hur är arbetsstyrkan uppbyggd (skötselorganisationens bemanning avseende utbildning)?
- Hur ser maskinparken ut på dessa anläggningar?
- Vilka viktiga kunskaper saknas hos planskötarna idag?
- Hur skulle skötselorganisationen kunna utvecklas?

Avgränsning

I arbetet behandlas endast elitfotbollsplaner dvs. planer som under 2007 används för spel i allsvenskan och superettan. Ingen hänsyn till planernas överbyggnad har tagits i detta arbete. Planens dränering och jordens sammansättning är yttre förhållanden som påverkar skötselresultatet. Anledningen till att jag bara undersökt arenor från de två högsta serierna är att här borde kunskapen och förutsättningarna vara som bäst. Dessa arenor är många gånger stadens ansikte utåt i idrottssammanhang. Det är dessa arenor som frekvent syns i olika medier och det är kring de här arenorna som den massmediala uppmärksamheten är som störst.

Planer och utbildningar i dagens Fotbollssverige

Krav på spelyta

I besiktningsunderlaget, som ligger till grund för godkännande av spel i klubbävlingar arrangerade av UEFA samt allsvenskan, ställs följande krav på planens beskaffenhet:

SPELPLAN-SPECIFIKATION

Spelplanens beskaffenhet skall vara av god kvalité och uppfylla de normer som SvFF fastställer för varje arena (Svenska fotbollsförbundet 2007):

- Spelplanen ska kunna användas nationellt under perioden 1 april - 15 november.
- Klimatförhållanden ska beaktas. De orter som har besvärliga klimatförhållanden ska kompensera detta med t ex uppvärmning, för att därigenom kunna hålla fullgod plankvalité under hela säsongen.
- Plantäckning ska finnas på berörda arenor. *Om särskilda skäl föreligger kan dispens sökas för spel i allsvenskan.*
- En reservarena som uppfyller alla kriterier ska finnas.

Föreningen ska garantera skriftligt att de har en spelbar plan enligt ovan, både vid matcher arrangerade av UEFA som nationellt. Om föreningen hyr annan arena än sin ordinarie så skall föreningen ha ett skrivet kontrakt med arena ägaren och arenan skall uppfylla ovan nämnda krav.

Spelplanen ska vara av:

Alternativ 1: Naturgräs

Alternativ 2: Förening som har för avsikt att använda plan med konstgräs skall följa SvFF tävlingsbestämmelser.

Spelplanen ska alltid vara:

- jämn och inte för hård
- i god kondition
- spelbar under hela UEFA:s tävlingssäsong
- grönfärgad (om konstgräs används)

UEFA måste godkänna användning av konstgräs vid UEFA:s klubbävlingar. Endast planer som uppfyller UEFA:s krav på konstgräs kan emellertid godkännas

Konstgräs

För spel på konstgräs i allsvenskan och superettan gäller betydligt strängare krav vad beträffar planens spelbarhet. Konstgräsmattan skall innan godkännande genomgå både laboratorietester och fälttester. Vid godkännande på samtliga punkter ges ett certifikat som gäller i 12 eller 24 mån, när tiden löpt ut görs ett nytt fälttest (ej laboratorietest) där spelbarheten kontrolleras. (Internationella fotbollsförbundet 2006)

Det finns två testkategorier med olika krav på testresultat. Är planens konstgräsmatta anlagd före 1 jan 2006 gäller de något lättare testkraven, FIFA's så kallade "one star", vid godkännande ges ett certifikat för spel 24 månader framåt. Är planens matta anlagd efter 1 jan 2006 gäller FIFA's krav "two star", vid godkännande ges ett certifikat för spel i 12 mån.¹

Testerna måste genomföras av FIFA (internationella fotbollsförbundet) godkänt laboratorium. Skandinavien har ett godkänt laboratorium i Oslo, Norges byggforskningsinstitut. De tester som görs i laboratorium är för att kontrollera så konstgräsmattan uppfyller kraven innan den läggs på arenan och görs för att godkänna en produkt för marknaden. Laboratorietesterna berör i praktiken endast leverantörerna. Testerna är väldigt omfattande, och görs både på gräs och på fyllnadsmaterialet (oftast gummigranulat). Där kontrolleras bl a grässtråets längd, vikt, hållfastighet, friktion, gummigranulatets största och minsta storlek och stötupptagningsförmåga. Sedan genomförs ett fälttest när konstgräsmattan har lagts på plats. Där kontrolleras bl a hur lätt bollen rullar på underlaget, hur hög en studs blir om bollen släpps från 2m, hur mycket vinkeln förändras vid studs, stötupptagning, draghållfastighet och motståndskraft vid rotation. (Internationella fotbollsförbundet 2007). Unisport, som är en stor leverantör av konstgräs, lämnar 5 års funktionsgaranti vid nyanläggning. Det förutsätter att skötseln bedrivs på korrekt sätt.²

Utbildningar

Svenska kommunförbundet

Historia

I början på 80-talet startade kommunförbundet planskötartutbildningar med syfte att höja nivån på Sveriges fotbollsplaner. Kursmaterial till en steg1-utbildning togs fram, och kurser började hållas runt om i Sverige. Intresset var stort både från allsvenskt håll ner till div. 6 och snart arrangerades det påbyggnadskurser både steg2 och steg3, senare även en steg3+utbildning. Samtliga dessa kurser var tvådagarskurser, priset varierade lite från kurs till kurs men låg i slutet av nittiotalet omkring 3000 kr exkl. moms. Merparten av deltagarna på steg1-utbildningen kom tillbaka och gick även steg2 och många även steg3 och steg3+. I slutet av nittiotalet, genomfördes en stor omorganisation inom svenska kommunförbundets fritidssektion. Då bestämdes det att planskötartutbildningar inte var något kommunförbundet skulle satsa på. Tillsammans med den bristande tiden för de externa föreläsare som användes gjorde att kvantiteten på kurserna trappades ned och de sista kurserna hölls i början på 2000-talet³.

Kursinnehåll

Steg1-utbildningen var en väldigt grundläggande utbildning, och riktade sig främst till planskötare. Deltagarna fick allmänkunskaper om vanliga problem med planen och hur de kan avhjälpas med bra daglig drift och underhåll. I steg2-utbildningen var målsättningarna bland annat att: öka deltagarnas kunskaper om skötsel av en fotbollsplan, läsa och förstå en siktkurva, göra upp kalk- och gödslingsschema, kunna föreslå olika renoveringsåtgärder, ge en ökad kostnadsmedvetenhet och bedöma val av olika maskiner. Denna kurs byggde på repetition av steg1 med försök att ge deltagarna lite mer djupgående kunskaper. Steg3-utbildningen skulle bland annat ge ytterligare ökade kunskaper om skötsel av gräs- och gräsplaner, ge ökade kunskaper i maskinlära och ge kunskap om hur en fotbollsplan anläggs. Detta utifrån ett mer ekonomiskt perspektiv än de tidigare kurserna och deltagarna skulle ges

¹ Ove Näslund, anläggningsutvecklare SvFF, muntligen den 23 mars 2007

² Mattias Pålsson, projektansvarig konstgräs fotboll Unisport, muntligen den 11 maj 2007

³ Göran Persson, kursledare för kommunförbundets planskötartutbildningar, muntligen den 8 februari 2007

en än mer ökad kostnadsmedvetenhet. Planens olika skeden under åren lyftes fram och deltagarna gavs kunskaper i hur årscykeln för en grus- och gräsplan ser ut och hur man gör upp en årsplan med kostnader och besparingar. Det gavs också mer chans, än tidigare, att använda sin egen plan som referensobjekt, både vad det gäller övningar med kostnadskalkyler men även för personlig konsultation av föredragshållarna. Steg3-utbildningen riktade sig lite mer till personer i arbetsledande ställning och administratörer med visst ekonomiskt ansvar. Steg3+ var en utveckling av steg3-utbildningen och riktade sig till personer med skötsel- och/eller ekonomiskt ansvar. Tonvikten låg på kvalitetssäkring, ökade kunskaper om skötsel av grus- och gräsplaner med stark koppling till kostnader utifrån dåtidens verklighet. Även i denna kurs fanns utrymme för att få svar på frågor rörande sin egen anläggning.⁴

Kursmaterial

Som kursmaterial till steg1 användes ett för ändamålet framtaget faktablad – “ABC för gräsfotbollsplaner”. Innehållande 27 sidor tar den upp på ett enkelt och lättförståeligt sätt grunderna i grässkötsel. Här behandlas bl a planens uppbyggnad, näringsämnen, gräsarter, gödsling, vattning, klippning, luftning, dressning, vertikalskärning. Det ges handfasta tips på gödselmängder utifrån provresultat, och generella tips avseende kvalitet och kvantitet i de olika skötselmomenten. Till de övriga kurserna steg2 och framåt fanns inget specifikt kursmaterial utan nytt material togs fram kontinuerligt och uppdaterades i takt med sköselteknikens utveckling. På så sätt förhindrade man att gammal kunskap lärdes ut och deltagarnas material låg alltid a jour med utvecklingen.⁵

Svenska fotbollsförbundet

Historia

1995 startade SvFF i samarbete med Weibulls AB en endagarsutbildning för planskötare⁶. Det var en kostnadsfri grundutbildning som vände sig till alla planskötare i kommuner och föreningar. Grundutbildningen genomfördes cirka en gång per år i varje distrikt. Från och med 2004 fanns också en fortsättningsutbildning steg2⁷. Som var öppen för dem som genomfört steg1-utbildningen. Detta var en tvådagarsutbildning som distrikten beställde av Weibulls AB. År 2006 hoppade Weibulls ansvarige av projektet och började jobba för Svenska golf förbundet. Det gjorde att kurserna upphörde och blev lagda på is.

Kursinnehåll

Steg1-utbildningen omfattade följande:

Marklära, uppbyggnad, reparation, renovering, val av grässorter, sådd, gödsling, vattning, klippning, vertikalskärning, luftning, dressning, samt upprättande av skötselplan. (Svenska fotbollsförbundet 2007)

Steg2-utbildningen omfattade följande:

Målsättning och probleminventering, anläggning, marklära och siktkurvor, markkemi, gödselmedel och upprättande av gödselschema, gräskunskap, genomgång av skötselmoment, maskinvisning eller eventuellt video. (Svenska fotbollsförbundet 2007)

4

⁴ Göran Persson, kursledare för kommunförbundets planskötarutbildningar, muntligen den 8 februari 2007

⁵ Göran Persson, kursledare för kommunförbundets planskötarutbildningar, muntligen den 8 februari 2007

⁶ Ronni Lundqvist, anläggningsutvecklare SvFF, muntligen den 6 november 2006

⁷ Ronni Lundqvist, anläggningsutvecklare SvFF, muntligen den 6 november 2006

Kursmaterial

Kursmaterialet till steg 1 bestod av ett, av Weibulls och SvFF framtaget, kurshäfte: *Planskötartutbildning*. En 54 sidors kompendium som bl a kort går igenom marklära och beskriver skillnaden mellan sand och ler. Bland annat går att läsa följande (planskötartutbildning 2002), *Sandens och lerans egenskaper har sina för- och nackdelar i bollplanen. Det gäller att man får ett rätt förhållande mellan dessa, så att man utnyttjar sandens och lerans positiva egenskaper. För lite eller för mycket "skämmer" allt.* Utöver marklära berörs bl a grässorter, närning, luftning, vertikalskärning.

Leverantörsledda kurser

Skånefrö har under ca sju år genomfört kurser/utbildningar åt planskötare, främst i Skåne. Tillsammans med Skånes fotbollsforbund har man årliga återkommande 3-steps utbildningar som riktar sig till planskötare i Skånes kommuner men även för personer som jobbar på föreningsskötta planer. Därutöver håller nästan alla leverantörer av frö, gödsel, maskiner m.m. egna kurser/informationsdagar åt dem som önskar, det gör de oftast kostnadsfritt.

Golfsektorn

Historia

Svenska golfforbundet (SGF) arrangerar tillsammans med Swedish greenkeepers association (SGA) tre olika kurser inom grönyteskötsel för golfpersonal. Grundutbildning i banskötsel, vidareutbildning för banpersonal samt högre greenkeeperutbildning. Det är SGF som håller i dessa utbildningar. SGA kan i viss mån vara inblandade i lokala utbildningar (lokala GUB) men inte i de centrala.⁸

År 1978 bildades SGA med målsättningen att samla landets alla greenkeepers under en riksorganisation. Idag är SGA en öppen ideell förening för Sveriges golfbaneanställda inom grönyteskötseln. SGA ska arbeta utifrån medlemmarnas intresse och bidra till utvecklingen av greenkeeping på Sveriges golfanläggningar. SGA ska även verka för att grönyteskötseln tradition och kultur upprätthålls i samklang med svensk idrotts allmänna inriktning och mål. Som officiellt organ för SGA finns Greenbladet som i dag ges ut med 5 nr per år. SGA har en central organisation och ute i landet finns det 15 distrikt. (Swedish Greenkeepers Association 2007)

Svenska Golfforbundets banutveckling och banservice har utvecklats genom åren och täcker nu ett brett område från kunskapsuppbyggnad till utbildning och rådgivning.

SGF:s vision för banverksamheten är: Att tillhandahålla golfanläggningar av hög standard, garantera ett hållbart nyttjande av naturresurser samt bidra till en hälsosam miljö. (Svenska golfforbundet 2007)

Förutom breddkunskap inom anläggande och skötsel finns stora specialistkunskaper hos SGF:s bankonsulenter. Varje konsulent ansvarar för ett eget specialområde som bevakas och följs mer ingående. Ansvaret innebär också delgivande av kunskap bl a vid SGF:s utbildningar samt i särskilda fall som rådgivning till klubbarna utanför konsulentens arbetsområde. Specialområdena är bl a dränering, växtskydd, övervintring och bevattning. (Svenska golfforbundet 2007). Dessutom är Sveriges golfbanor indelade i åtta geografiska områden där varje område är kopplat till en konsulent som man kan vända sig till för allmän rådgivning.

Kursinnehåll

5

⁸ Boel Pettersson, bankonsulent Svenska golfforbundet, via mejl den 8 maj 2007

SGA skriver på deras hemsida om grundutbildningen: *Vi bjuder in till två GUB-kurser kommande kursår. Kurserna omfattar tre veckor och är en nyttig grundutbildning för alla som arbetar med golfbaneskötsel. I GUB-kursen behandlar man ämnen så som golfbanan, marklära, växtnärläring, botanik, gräskänndom, skötsel av golfbanans olika delar, maskiner för golfbaneskötsel, golfbanans ekonomi, arbetsmiljö, miljövård, prov och utvärdering samt studiebesök. Priset för denna kurs är 12 000kr.* (Swedish Greenkeepers Association 2007)

SGF's vidareutbildning för golfpersonal är även den en treveckors kurs som normalt arrangeras två gånger per år under vinterhalvåret. Utbildningen är en fortsättning på grundutbildningen och det finns även behörighetskrav att man genomfört grundutbildningen eller annan likvärdig utbildning, samt att man ska ha arbetat minst två säsonger eller mer med golfbaneskötsel, efter grundutbildningen. Kursen tar förutom repetition upp ett par nya ämnen som ekonomi, arbetsledarrollen, skötselplan och verksamhetsplanering. (Svenska golfförbundet 2007) Utbildningens målgrupp är personal som har arbetat något år i arbetsledande ställning eller som har ambition att göra det.

SGF's högre greenkeeperutbildning är en ämnesuppdelad utbildning som pågår i sammanlagt sju veckor och är uppdelade i fem block: ledarskap, mark och vatten, växten, ekonomi och natur och skötsel. Det ges en teoretisk grund för att arbeta med modern banskötsel. Under utbildningen ges möjlighet att fördjupa sina kunskaper och ta del av ny forskning inom de olika områdena. I ledarskapsblocket studeras arbetspsykologi, anställningsfrågor, lagar och avtal, arbetsmiljö, arbetarskydd, presentations- och informationsteknik. I mark och vattenblocket kan man fördjupa sig i hur marken är uppbyggd och fungerar samt vad som sker vid olika skötselåtgärder, samt studera samspelet mellan mark och vatten. I växtblocket fokuseras det på gräs. Hur reagerar växten på och anpassar sig till olika stressfaktorer och skötselåtgärder. Blocket utgår från samspelet mellan växt, mark, vatten och andra organismer. I ekonomiblocket ges en grundläggande ekonomiutbildning med fokus på driftekonomi i en golfklubb. Fördjupning i verksamhetsplanering ges och genomgående i kursblocket används datorn för banskötsel och kalkyleringsarbeten. I sista blocket natur och skötsel behandlas generella sköselfrågor, natur- och miljöanpassad banskötsel samt lagstiftning och tillämpning inom miljöområdet. Varje kursavsnitt avslutas med ett skriftligt prov. Utbildningen löper under drygt ett och ett halvt år där det ägnas ungefär en vecka åt varje block. (Svenska golfförbundet 2007)

Kurslitteratur

Kurslitteraturen som används under grundkursen är banskötselhandboken. En gedigen kurspärm som kursdeltagaren har nytta av i hela sitt framtida yrkesliv. Bland annat behandlas marklära, gödselmedel, gräs, bevattning, dränering och skötsel. Bara dessa sex, av 18 kapitel innefattar 134 sidor.

Även under VUB-kursen (vidareutbildning för banpersonal) använder man banskötselhandboken i undervisningen. Till alla tre utbildningarna används i huvudsak eget material, material som till viss del varierar mellan åren och trycks upp av var och en. Under GUB och VUB är det bankonsulenterna som har det mesta av utbildningarna medan det är i huvudsak externa föreläsare till HGU:n. Men i huvudsak så gäller det att varje extern föreläsare har med sig sitt eget material.⁹

Intervju

Metod

Jag har utformat intervjufrågor tillsammans med bl a Ove Näslund, Ronni Lundqvist SvFF och min handledare Håkan Schroeder. Intervjuerna är uppdelade i frågor som berör områdena organisation, utbildning/utbildningsbehov och maskinpark. Dessa frågor har sedan ställts till den som är planansvarig eller ansvarar för skötseln på de planer som används i allsvenskan och superettan 2007. Intervjuerna genomfördes i form av telefonintervjuer där jag bokat in tid med vederbörande och även skickat frågorna via mejl på förhand. Under 2007 kommer det spelas Allsvensk och superettan-fotboll på 27st arenor i Sverige. Av dessa har förutsättningarna på 24st arenor undersökts. Följande arenor har ej deltagit i undersökningen pga. yttre omständigheter: Olympia i Helsingborg, Limhamns IP i Malmö samt Kopparvallen i Åtvidaberg. Av de 24 tillfrågade arenorna använder fyra arenor konstgräs på sin matchplan idag, intervjufrågorna har därför ändrats på vissa områden för att stämma in på deras situation, där redovisas dem för sig. Detta examensarbete är gjort i samarbete med Svenska fotbollsförbundet.

Målet med intervjuerna var att:

- Få en bild av hur skötselorganisationerna kring arenorna är uppbyggd.
- Undersöka arbetssituationen för en planskötare.
- Undersöka utbildningsnivån på de ansvariga samt planskötarna.
- Undersöka vilka kunskaper som saknas i dag.
- Få en bild av hur maskinparken ser ut beträffande maskintillgång och ålder.

De frågor som ställdes i intervjuerna finns med i bilaga 1 och bilaga 2

Resultat

Här redovisas sammanställningen från intervjuerna. De är uppdelade i organisation/arbetsstyrka, utbildning/utbildningsbehov och maskinpark. Då inget anges har de intervjuade svarat med ett svarsalternativ. I tabell 1 finns en arenaöversikt för att åskådliggöra förhållandet mellan arenorna. Frågan om nyttjandetimmar undersöktes, efter att telefonintervjuerna var avslutade, via mejl. Svar kom in från 15 av 24 arenor. De som har över 1000 nyttjande timmar per år (4st) har samtliga konstgräs.

Tabell 1

ARENAÖVERSIKT

	Kommunstorlek*	Nyttjandetimmar**		Förvaltare
		Fotboll	Övrigt	
Arena A	Stor	100		Eget bolag
Arena B	Stor	180-200		Kommun
Arena C	Liten			Föreningskött
Arena D	Stor	1500		Kommun
Arena E	Mellan	250-350		Kommun
Arena F	Mellan			Kommun
Arena G	Mellan	2044		Entreprenad
Arena H	Mellan	70-90		Kommun
Arena I	Stor			Kommun
Arena J	Stor	110		Kommun
Arena K	Mellan	100	260	Kommun
Arena L	Mellan	130-140		Kommun
Arena M	Liten	245		Föreningskött
Arena N	Stor	100		Kommun
Arena O	Liten			Föreningskött
Arena P	Stor	120		Entreprenad
Arena Q	Stor			Kommun
Arena R	Stor			Kommun
Arena S	Mellan	1499		Kommun
Arena T	Stor	106		Eget bolag
Arena U	Mellan			Kommun
Arena V	Stor			Eget bolag
Arena X	Mellan			Kommun
Arena Y	Stor	2200		Kommun

	*Kommunstorlek
Stor	> 100 000 inv
Mellan	35 000-100 000 inv
Liten	< 35 000 inv

**Gäller matchplanen

Organisation/Arbetsstyrka

Hur kan organisationen utvecklas? Hur ser situationen ut idag på idrottsarenorna? Frågor av den här typen ligger till grund för intresset att undersöka organisationen och hur arbetsstyrkan är uppbyggd. Kan resultaten i detta stycke ge svar på om organisationen kan förändras, på att så sätt skapa bättre fotbollsanläggningar. Då ytskiktet (konstgräs eller naturgräs) inte torde spela någon roll rörande hur skötselorganisationen är uppbyggd, har svaren från samtliga arenor sammanställts för att skapa en bättre helhetsbild. Därför redovisas svaren från naturgräs och konstgräs tillsammans i detta stycke.

1. Hur många arbetar i skötselorganisationen på arenan?

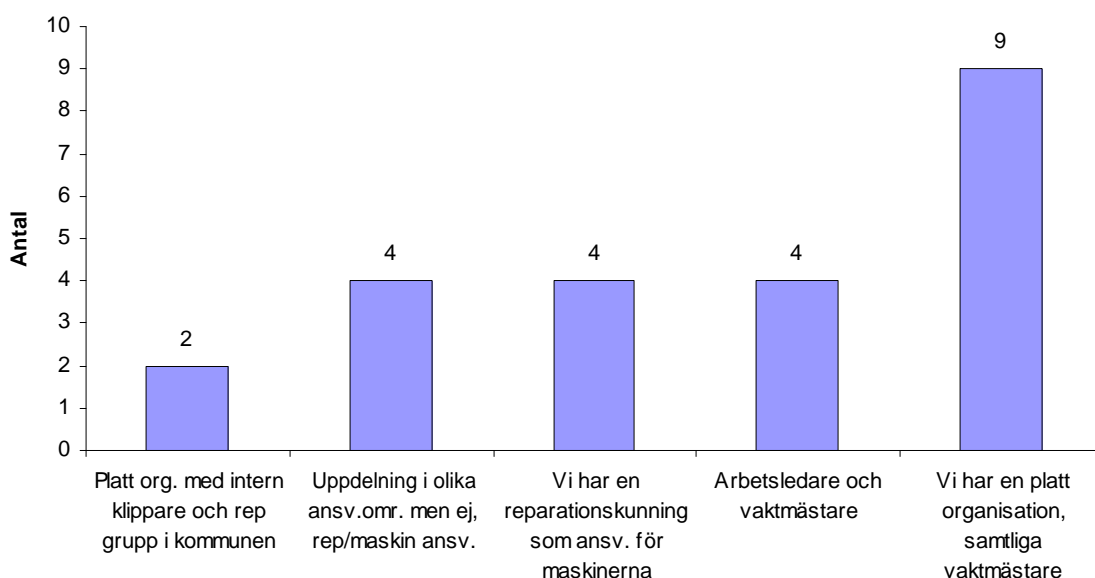
På frågan svarade den intervjuade med ett specifikt antal, jag har sedan delat in svaren i tre kategorier. 5st arenor har fyra stycken eller färre som jobbar i skötselorganisationen, 7st arenor har tio personer eller fler och 12st arenor har fem till nio personer i skötselorganisationen. Variationen beror i stor del på hur många objekt som ingår i samma skötselområde, se fråga 5. Vissa kommuner/klubbar har personal som endast arbetar med arenan, där blir antalet lågt. Några har större idrottsområde där fler roterar runt mellan objekten. Samtliga 24 arenor svarade på frågan.

2. Hur är skötselorganisationen uppbyggd? (skötselpersonal/maskintekniker)

Intresset i den här frågan ligger i om arbetsfördelningen är tydligt uppdelad i tjänsterna, likt på en golfbana. Det normala där är att man har en greenkeeper eller motsvarande som ansvarig, skötselpersonal samt maskintekniker som servar och fixar maskinerna. Detta för att varje person ska vara proffs på sitt område. De tillfrågade har svarat utan svarsalternativ. Av de tillfrågade säger 17st att de inte har någon uppdelning med maskinansvarig, endast 6st av de tillfrågade uppger att har någon som har maskinansvar i eller kring organisationen, se diagram 1. 4st anger att de har uppdelning men ej vad gällande maskinansvar. De som angett att de har en platt organisation, har ingen arbetsledare anställd utan alla har samma tjänstetitel, vaktmästare. 23st svarade på denna fråga.

Diagram 1

Hur är skötselorganisationen uppbyggd?

3. Hur ser anställningsformen ut för personalen? (säsong, vikariat, tillsvidare)

Arbetet på och kring en fotbollsarena är säsongsbetonat, spelbara planer 1 april - 15 nov. Hur speglar det anställningsformen? Svaren gav ett tydligt besked om att merparten av dem som jobbar på arenorna är tillsvidareanställda. Av de tillfrågade svarade 19st att samtliga på arbetsplatsen är tillsvidareanställda. På 2st arenor har personalen kommunalt lönebidrag som söks varje år, båda dessa arenor är föreningsskötta. 1st arena har delar av personalen (1/3) på lönebidrag, 1st arena har liten del (1/6) som är säsongsanställda övriga tillsvidare och en arena har timanställda som komplement till de tillsvidareanställda. Samtliga 24st svarade på frågan.

4. Hur är personalomsättningen? (hur länge har man arbetat på anläggningen i snitt)

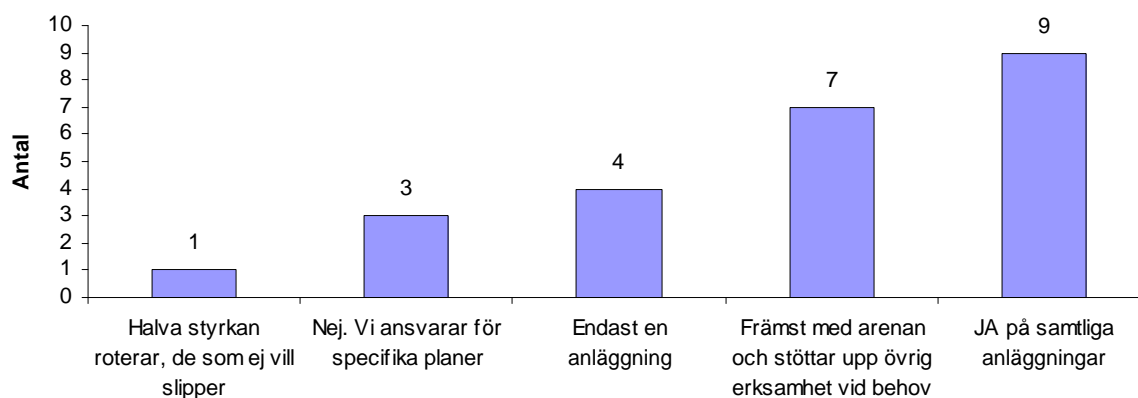
21st av de tillfrågade svarade att personalomsättningen är väldigt låg, av dessa svarade 5st att de hade haft pensionsavgångar de senaste åren som de behövt tillsätta ny personal för att täcka. Endast 1st svarade att personalomsättningen varit hög, detta pga. att man medvetet sökt yngre personer till arbetsplatsen. Dessa har enligt den intervjuade en vilja att byta jobb efter ett par år. Några av dem som svarade att personalomsättningen varit väldigt låg, nämnde samtidigt att några slutat de senaste åren pga. neddragningar eller andra orsaker men att den genomsnittliga tiden på samma arbetsplats är hög. 13st av de intervjuade tillade att genomsnittstiden på arbetsplatsen är över 15 år och att många varit där i 25-30 år. Således borde även snittåldern vara runt femtio år. 22st svarade på denna fråga.

5. Ansvarar ni för fler anläggningar?

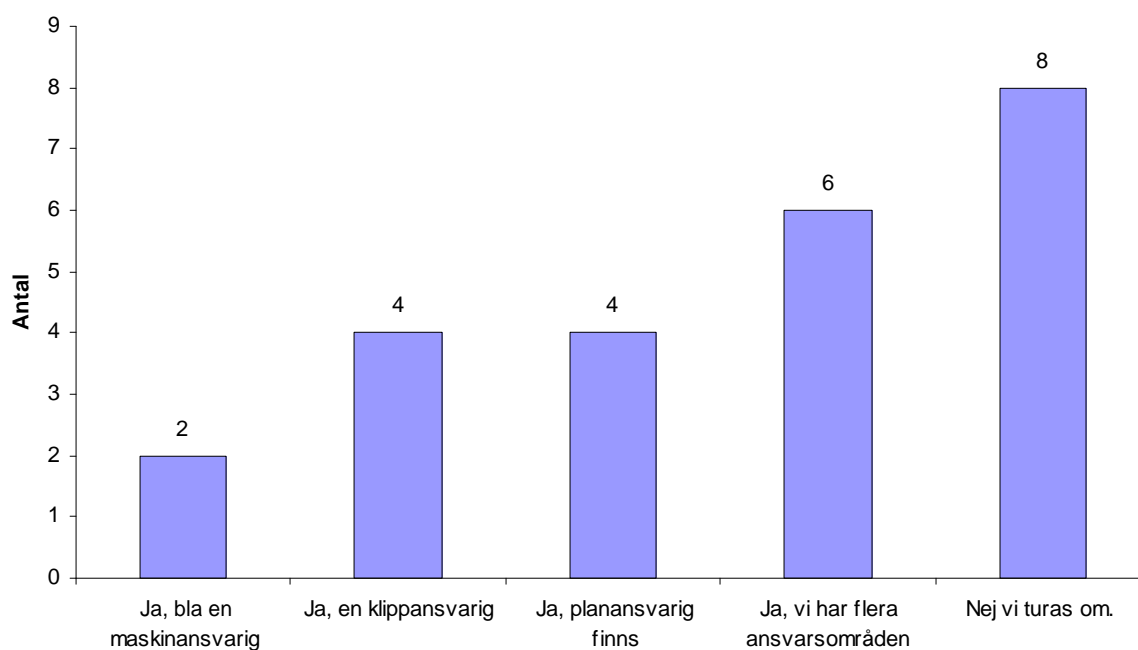
Svaren här, jämförda med fråga 6 visar tydligt att många som jobbar med fotbollsskötsel även måste kunna arbetsmomenten i andra typer av idrottsanläggningar. Av de tillfrågade ansvarar 16st även för andra typer av idrottsanläggningar, t ex inomhushall, ishall, ridhus, bad m.m. av dessa har 12st även ansvar för fler fotbollsplaner runt om i kommunen. 8st av de tillfrågade sköter endast fotbollsanläggningar, 2st av dessa ansvarar för fler än en fotbollsanläggning i kommunen. Samtliga 24st svarade på frågan.

6. Roterar arbetsstyrkan på dessa anläggningar/objekt eller arbetar vissa specifikt på vissa anläggningar?

Det är bara de 4st som har en arena, se diagram 2, som kan koncentrera sig enbart på planskötsel året om. 3st ansvarar för specifika planer under sommaren, övriga måste mer eller mindre frekvent beroende på anläggning och årstid syssla även med andra saker än planskötsel. Samtliga 24st svarade på frågan

Diagram 2**Roterar arbetsstyrkan på dessa anläggningar/objekt?****7. Arbetar ni med olika ansvarsområden på arenan?**

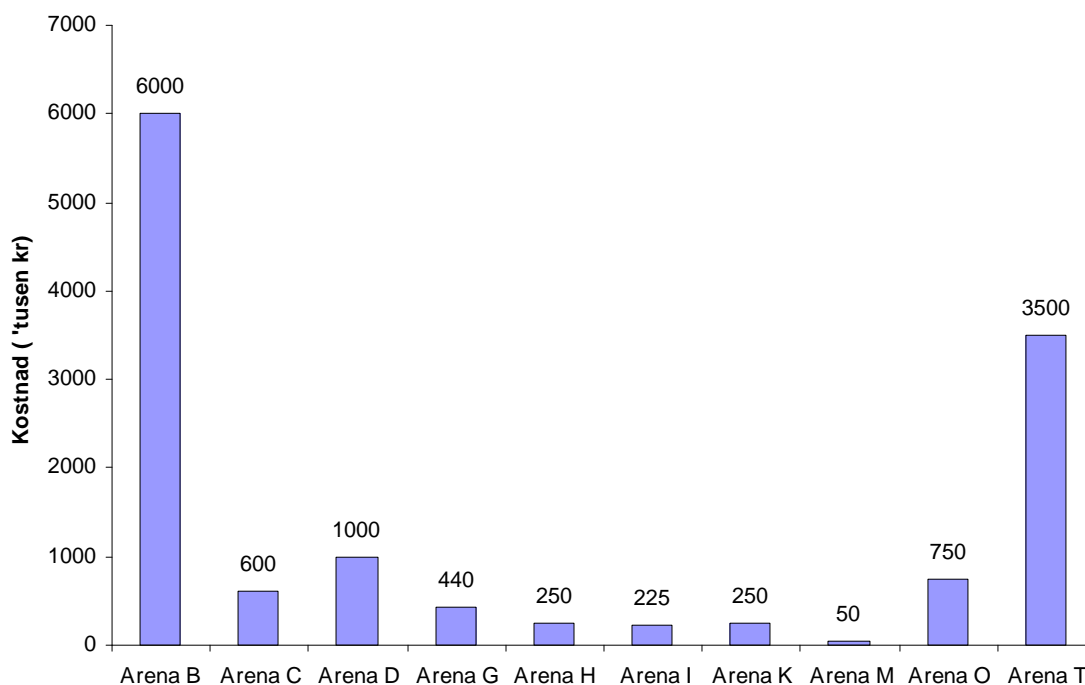
I fråga 2, gavs svar på hur organisationen var uppbyggd. Hur ser det ut bakom tjänstetiteln, finns det då några uppdelningar i ansvarsområden? Frågan är ställd utan svarsalternativ, varpå staplarna är uppdelade i relativt lika områden. Vissa har preciserat vilka ansvarsområden som finns, andra bara att de har ansvarsområden, se diagram 3. 33 % (8 av 24) arbetar helt utan ansvarsområden. Samtliga 24st svarade på frågan.

Diagram 3**Arbetar ni med olika ansvarsområden på arenan?**

8. Ungefär hur stor skötselbudget har ni till planen?

Detta var den svåraste frågan för de intervjuade att besvara, 13st visste inte men klargjorde att det aldrig var de ekonomiska medlen som hindrade kvalitén på den dagliga skötseln, se diagram 4. Av dem som överhuvudtaget hade en siffra var det få som visste vad enbart planskötselkostnaderna kostar, ofta var kostnaden inbakad i en total summa. Arena B:s kostnad inkluderar hela anläggningen inkl en ishall likaså för arena T. Det som går att utläsa är att de ekonomiska förutsättningarna är väldigt olika från arena till arena. 23st svarade på denna fråga.

Diagram 4 Ungefär hur stor skötselbudget har ni till planen?

9. Finns det något forum för dialog mellan brukare (spelare), skötare och ägare där ni diskuterar planen utifrån era olika synvinklar?

Av de tillfrågade berättar 11st att de har planerade återkommande möten med brukarna, samt kontinuerlig kontakt då de rör sig i området och träffar varandra. 6st av de intervjuade svarade att de enbart har kontinuerlig kontakt kring planen där frågor kring planen kan ventileras. 6st svarade att det enbart förekommer dialog vid särskilda önskemål eller speciella händelser. 23st svarade på denna fråga.

Utbildning/Utbildningsbehov

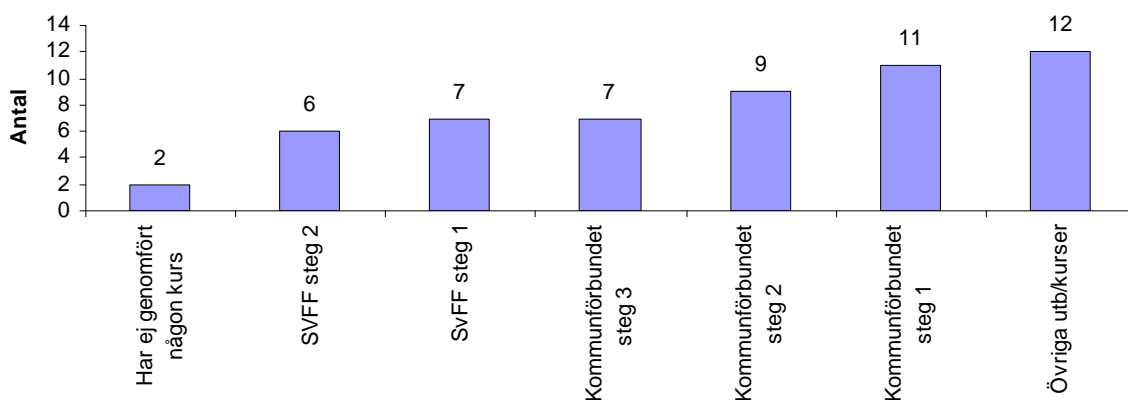
I detta stycke är frågorna uppdelade i naturgräs och konstgräs. Detta är gjort för att särskilja vilka kunskaper, önskemål och behov som finns hos de olika grupperna. Det är inte troligt att man arrangerar en gemensam kurs för naturgräs och konstgräskötsel. Först kommer svaren från de intervjuade med naturgräs därefter följer de med konstgräs.

Naturgräs

10. Vad har du för utbildning? Vilka kurser/utbildningar har du genomgått?

Det är som ni ser i diagram 5, stor spridning på de intervjuade hur många och ofta man deltagit i kurser.

Diagram 5 Vad har du för utbildning? Vilka kurser/utbildningar har du genomgått?

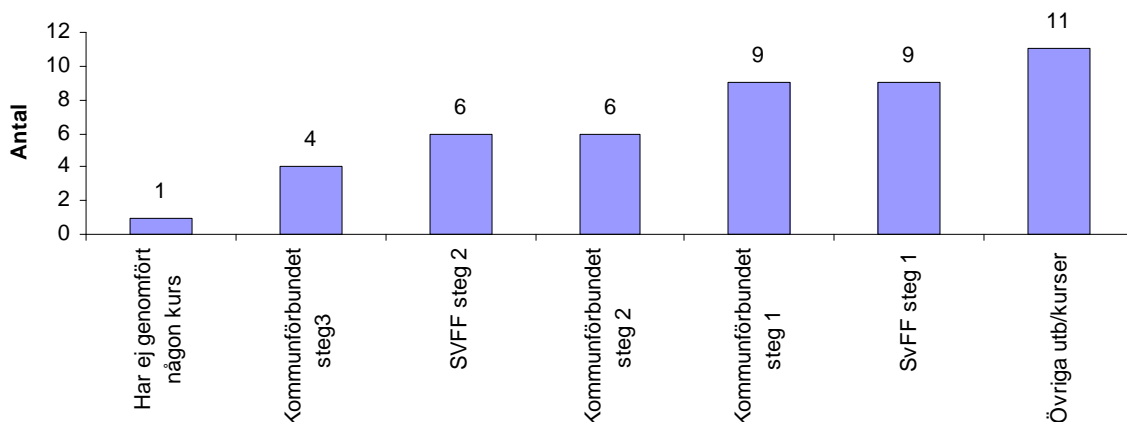
Många har svarat att de gått kurser längre tillbaka men att det var över tio år sedan sist. Vissa har inte svarat specifikt på vilka kurser de gått, därför är troligtvis värdena på de namngivna kurserna något lägre än sanningen. I "Övriga utb./kurser" döljer sig både kurser som fotbollsdistrikten håller, kurser anordnade av leverantörer, egna kurser med inhyrda konsulter samt de som inte specificerade vilken kurs de hade gått. Vissa svarade med fler än ett svarsalternativ, 5st svarade med ett alternativ, 5st svarade med två alternativ, 4st svarade med tre alternativ, 4st svarade med fyra alternativ, 1st svarade med fem alternativ och 1st svarade med sex alternativ. Samtliga 20st naturgräsarenor svarade på denna fråga.

11. Vad har de övriga anställda i förvaltningen/föreningen som jobbar med planskötsel genomgått för kurser/utbildningar inom grönyteskötsel?

Generellt sett har de som jobbar med planskötsel på arenorna gått liknande eller något färre kurser än de planansvariga, framförallt märks det på de sista stegen i utbildningarna, jämför diagram 5 och 6.

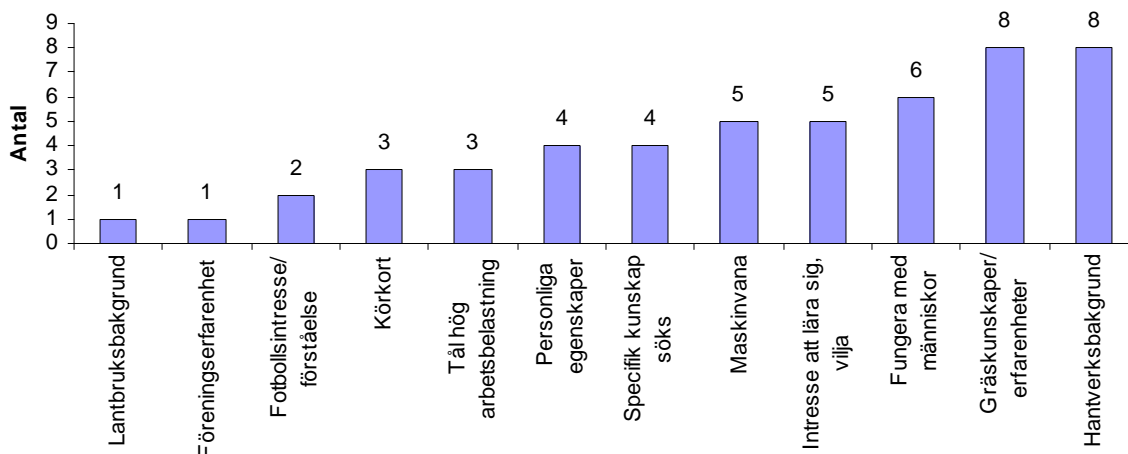
Diagram 6

Vad har de övriga anställda i förvaltningen som jobbar med planskötsel genomgått för kurser/utbildningar?

Det har inte varit möjligt att särskilja hur många som gått kurserna på varje arena. Därför visas en arena med en person som gått t ex steg1-3 samma resultat som en arena där fem personer gått steg1-3. Det är även tydligt att planskötare på de föreningsškotta arenorna går färre utbildningar än övriga. De med stor organisation, företrädesvis kommunsškotta planer i de större städerna föredrar att hålla internutbildning på egen ort. Vissa svarade med fler än ett svarsalternativ, 8st svarade med ett alternativ, 2st svarade med två alternativ, 7st svarade med tre alternativ, 2st svarade med fyra alternativ och 1st svarade med fem alternativ. Samtliga 20st svarade på denna fråga.

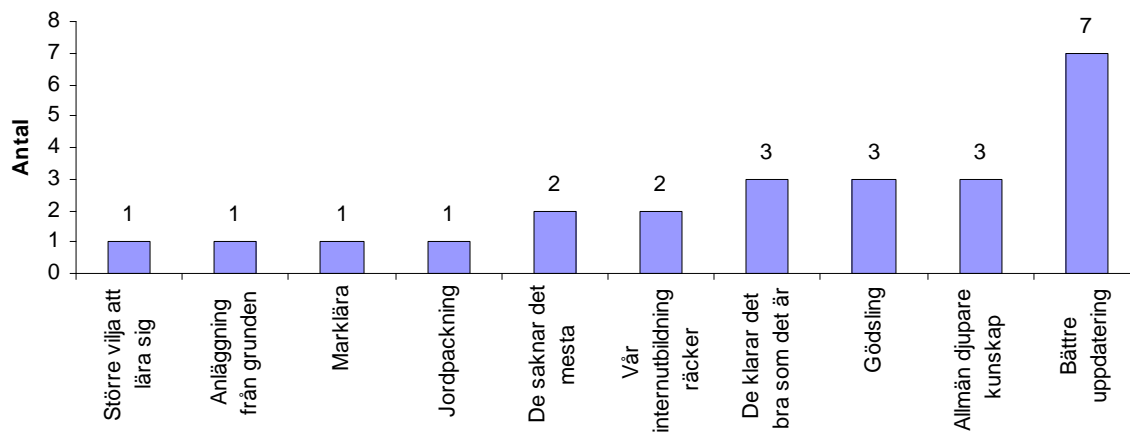
12. Vilka kvalifikationskrav finns när en ny tjänst som planskötare ska tillsättas?

Diagram 7 Vilka kvalifikationskrav finns när en ny tjänst som planskötare ska tillsättas?

Inga svarsalternativ har getts och man kunde svara med mer än en egenskap/erfarenhet som man gärna ser en nyanställd ha. Många har svarat att de gärna ser sökande med erfarenhet från gräskötsel men att det är svårt att få tag i, se diagram 7. Planskötarna på kommunsškotta planer har i de allra flesta fall även hand om skötseln av inomhushallar, och ishallar m.m. Det förekommer ofta fastighetsskötsel och tillsyn av dessa på många anläggningar. Vissa svarade med fler än ett svarsalternativ, 4st svarade med ett alternativ, 4st svarade med två alternativ, 4st svarade med tre alternativ, 4st svarade med fyra alternativ och 2st svarade med fem alternativ. 18st svarade på denna fråga.

13. Vad skulle du önska er personal hade för ytterligare kunskap/utbildning inom grönyteområdet?

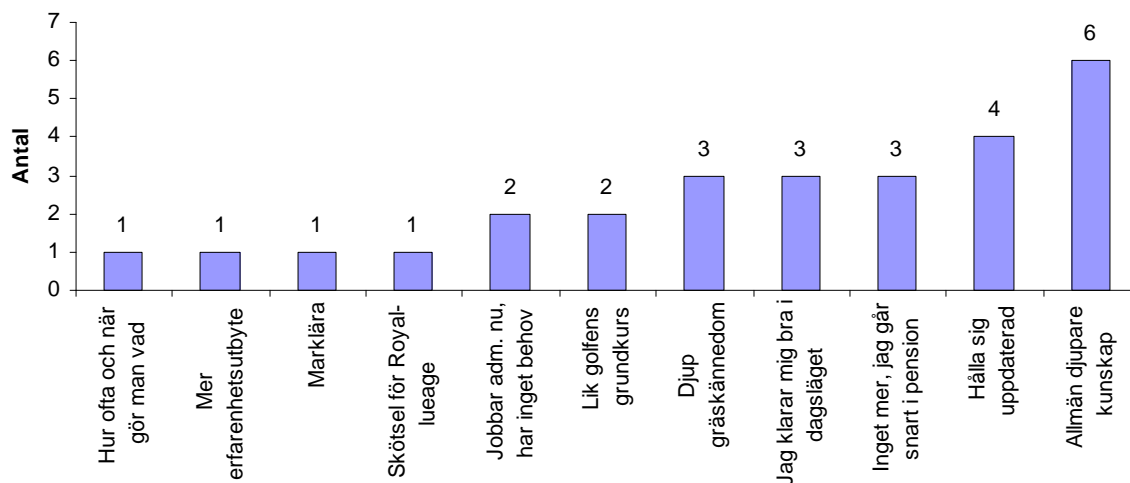
Diagram 8 Vad skulle du önska er personal hade för ytterligare utbildning?

Svaren varierar stort i den här frågan, men det är tydligt att uppdateringen om nya råd och rön saknas, se diagram 8. Vissa svarade med fler än ett svarsalternativ, 17st svarade med ett alternativ, 2st svarade med två alternativ och 1st svarade med tre alternativ. Samtliga 20st svarade på denna fråga.

14. Vad skulle du själv vilja ha för ytterligare för utbildning inom grönyteomr.?

Diagram 9 Vad skulle du själv vilja ha för ytterligare utbildning?

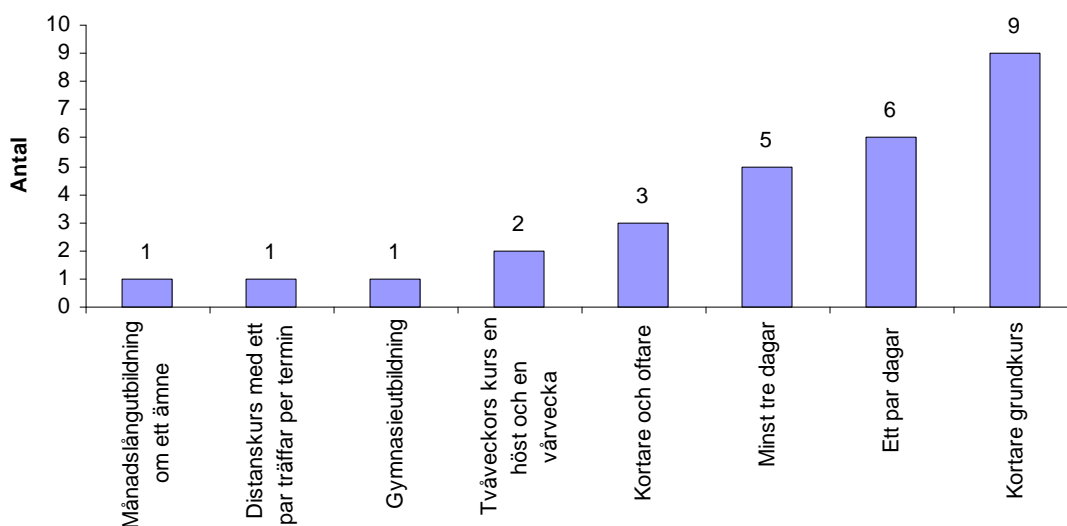

Även hos de intervjuade finns önskan om bättre uppdatering och djupare kunskap, både allmänna och specifikt gräs, se diagram 9. Vissa svarade med fler än ett svarsalternativ, 14st svarade med ett alternativ, 5st svarade med två alternativ och 1st svarade med tre alternativ. Samtliga 20st svarade på denna fråga.

15a. Hur tycker du planskötarkurserna skulle vara uppbyggda. Grundkurs, vidareutbildning, avseende innehåll, kursform och längd?

De flesta är överens om att en kortare grundkurs behövs för dem som är nyanställda och helt saknar kunskaper i planskötsel, se diagram 10. Vissa svarade med fler än ett svarsalternativ, 9st svarade med ett alternativ, 4st svarade med två alternativ, 1st svarade med tre alternativ och 2st svarade med fyra alternativ. 16st svarade på denna fråga.

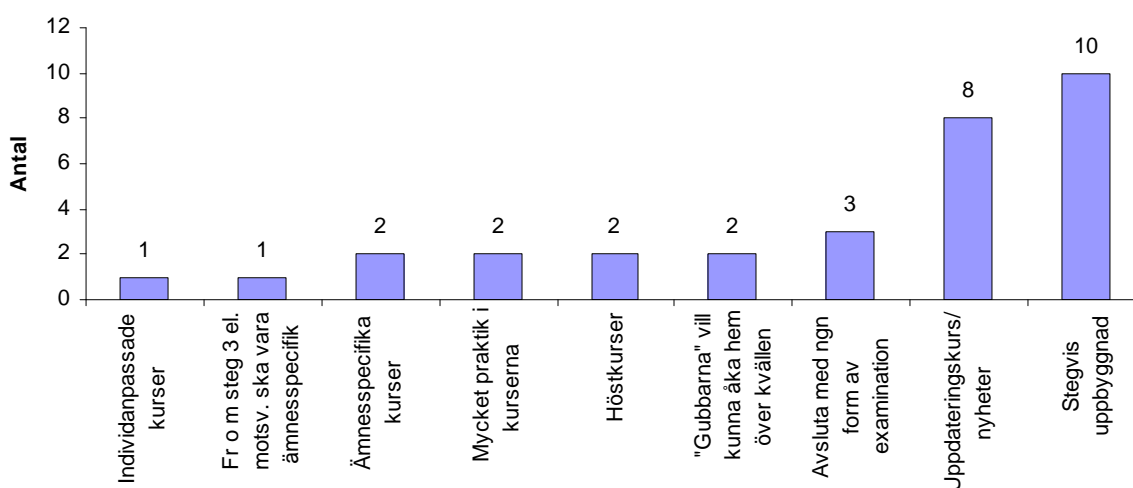
Diagram 10 Hur tycker du planskötarkurserna skulle vara uppbyggda?

15b. Övriga önskemål på utbildningen.

Största delen av de intervjuade tycker att det är bäst med stegvis uppbyggda kurser. Väldigt många är mån av att tillgodogöra sig nyheter och uppdateringar, se diagram 11. Vissa svarade med fler än ett svarsalternativ, 4st svarade med ett alternativ, 7st svarade med två alternativ, 3st svarade med tre alternativ och 1st svarade med fyra alternativ. 15st svarade på denna fråga.

Diagram 11 Övriga önskemål?

16. Skulle du uppskatta om det fanns en gedigen "planskötselhandbok" med fakta som berör en fotbollsplan. Innehållande t ex. marklära, gödsling, gräs, dränering, skötsel, maskiner, ekonomi m.m. Att använda lite som uppslagsbok?

Med tanke på golfförbundets banskötselhandbok, var det intressant och undersöka om det fanns något behov av en sådan för fotbollsplaner. Av de 20 som svarade ansåg 18st att det skulle komma till nytta i deras arbete. Endast två ansåg sig ha tillräckligt med material eller ifrågasatte om en sådan bok inte skulle bli allt för generell för att ha nytta av, då markförutsättningarna skiljer sig mycket från plan till plan.

Konstgräs

17. Vad har du för utbildning? Vilka kurser/utbildningar har du genomgått?

De intervjuade svarade med flera alternativ. Samtliga svarade att de inte genomgått någon specifik konstgräskurs, den enda upplysningarna om skötseln har varit skötselråd från leverantören. 2st påpekade att de hade genomfört naturgräskurser. Vid sammanställandet av detta examensarbete fanns inga konstgräskurser på marknaden.

18. Vad skulle du själv vilja ha för ytterligare för utbildning inom konstgräsområdet?

Samtliga tillfrågade önskar att de kunde gå en grundkurs, en av de intervjuade svarade mer precist på frågan och efterfrågade en ytlig grundkurs på en dag och en flerdagars fortutbildning.

19. Har de övriga anställda i förvaltningen/föreningen som jobbar med konstgräs genomgått någon kurs/utbildning inom konstgrässkötsel?

Precis som för dem intervjuade har ingen övrig i skötselorganisationen genomfört någon konstgräskurs. Den enda utbildningen som har getts är skötselråd ifrån leverantörerna.

20. Om det fanns en utbildning/kurs för "konstgräsplanskötare", skulle ni då vara intresserade att gå den utbildningen?

Samtliga tillfrågade är stort intresse av en konstgräskurs. Även flertalet planansvariga till arenor med naturgräs på matchplanen är intresserade av en konstgräskurs, då flertalet av dessa arenor även har konstgräsplaner för träning och lägre serier att förvalta.

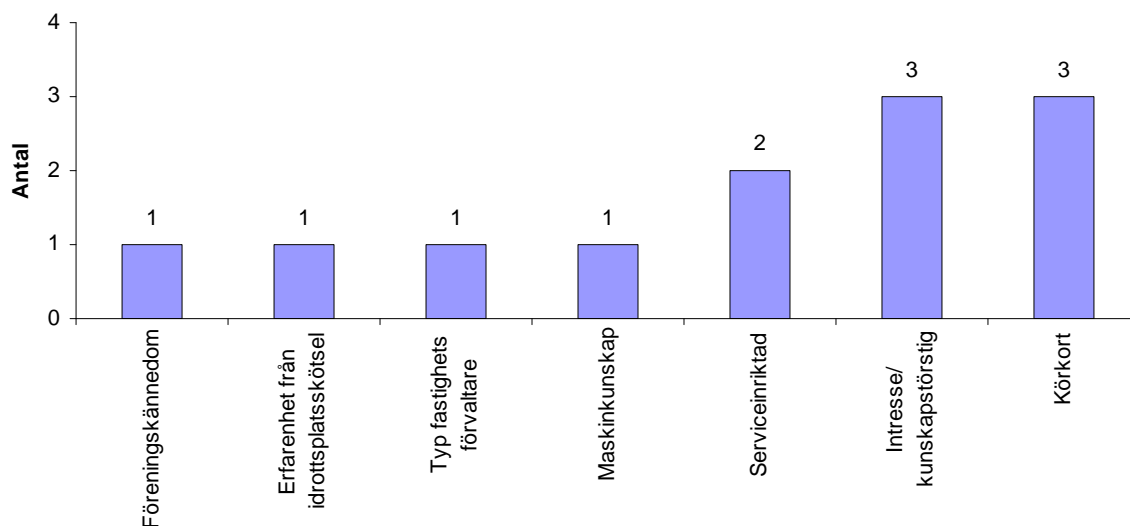
21. Vad tycker du att en sådan utbildning/kurs skulle innehålla?

De intervjuade hade möjlighet att uttrycka fler än ett önskemål. Samtliga tillfrågade tyckte den vardagliga skötseln är det mest akuta behovet. Frekvens, när och hur ska de olika skötselmomenten genomföras efterfrågas. 3st av de tillfrågade önskar kunskaper om vinterhållningen och hur man ska arbeta med planvärmen. 2st personer uttryckte önskemål om att lära sig mer om planernas uppbyggnad. 1st hade önskemål om att lära sig mer om de maskiner för konstgrässkötsel som finns på marknaden.

22. Vilka kvalifikationskrav finns när förvaltningen/föreningen ska tillsätta en tjänst på en konstgräsanläggning?

Likt resultaten med naturgräset ser merparten, här 75%, att ett stort intresse och viljan att lära sig är viktigt, se diagram 12. Vissa svarade med fler än ett svarsalternativ, 1st svarade med två alternativ, 2st svarade med tre alternativ och 1st svarade med fyra alternativ.

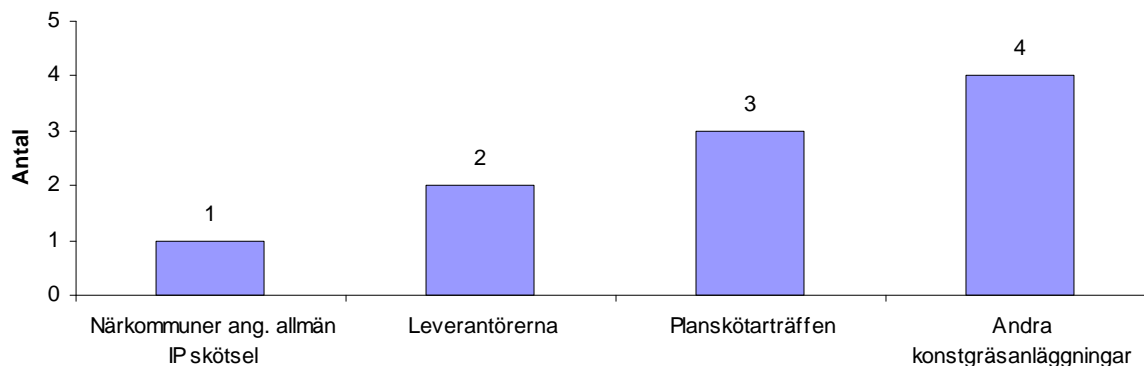
Diagram 12 Vilka kvalifikationskrav finns när ni ska tillsätta en tjänst på en konstgräsanläggning?

23. Samarbetar/rådfrågar du andra personer om råd och utbyte av kunskap?

Då det inte finns några utbildningar eller kurser är det intressant att veta hur de intervjuade får information om skötseln. Det är tydligt att det finns ett bra samarbete mellan de anläggningar som har konstgräs, i alla fall på den här nivån i seriespelet, se diagram 13. Vikten av att träffas och utbyta erfarenheter framkom under intervjuerna. Även för de med naturgräs nämnde många att planskötarträffen (SvFF's årliga träff för planskötare) är mycket uppskattad och viktigt mötesforum under året, det utan att fått någon direkt fråga om saken. Vissa svarade med fler än ett svarsalternativ, 2st svarade med två alternativ, 2st svarade med tre alternativ.

Diagram 13 Samarbetar/rådfrågar du andra personer om råd och utbyte av kunskap?

24. Skulle du uppskatta om det fanns en gedigen ”planskötselhandbok för konstgräs” tillhanda, med fakta som berör en konstgräsplan. Innehållande t ex. uppbyggnad, skötsel, maskiner, personal, ekonomi m.m. Att använda lite som uppslagsbok?

3st av de tillfrågade är intresserade av en sådan bok. Den fjärde personen ansåg att SvFF:s faktablad räcker. Svenska fotbollsförbundet utgav under våren 2007 ett faktablad: *SvFF's råd för skötsel och underhåll av konstgräsplaner*. Det hade inte nått alla berörda vid intervjutillfället. Vilket kan ha påverkat resultatet.

Maskinpark

I detta stycke är svaren uppdelade i naturgräs och konstgräs, detta för att de inte använder samma typer av maskiner för att sköta planen. Först kommer svaren från de intervjuade med naturgräs därefter följer de med konstgräs.

Naturgräs

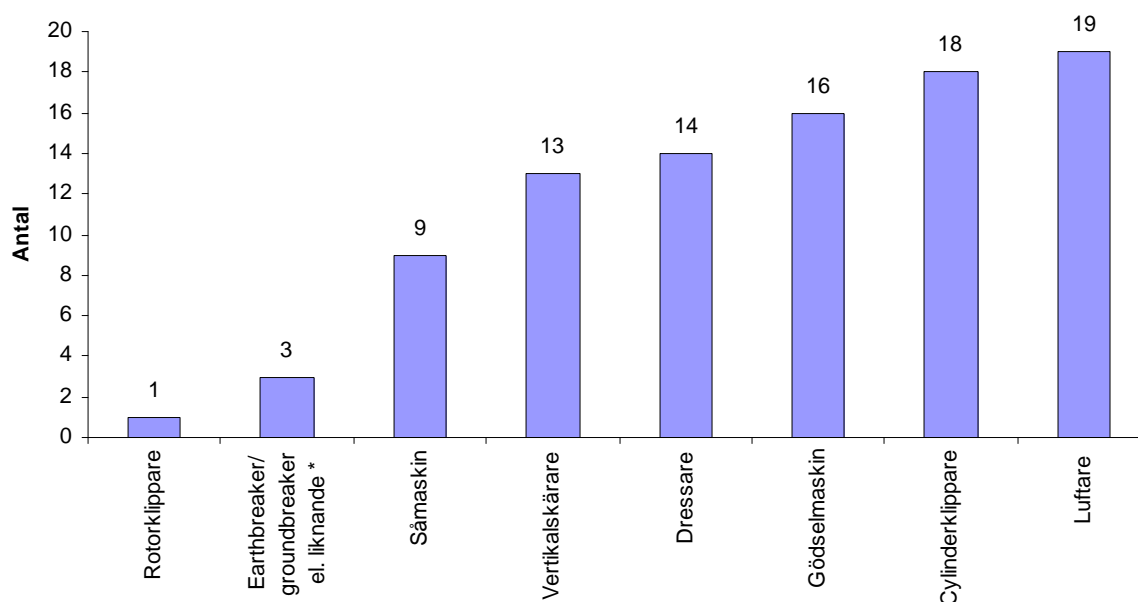
25. Hur ser er maskinpark ut, vad har ni för maskiner i form av redskapsbärare, klippare (rotor/cylinder/uppsamlare?), luftare, vertikalskärare, gödsel/dresspridare och övriga maskiner. Fabrikat och årtal?

De intervjuade har fritt berättat vilka maskiner de har, utan att det har frågats efter varje maskin, se diagram 14. Det finns därför en risk att någon glömt att nämna någon maskin. Av de 18st som använder cylinderklippare använder tio stycken aldrig uppsamlare och fyra stycken använder ibland uppsamlare till klipparen, således alltså bara 4st som alltid använder uppsamlare.

Vad det gäller åldern på maskinerna svarade 12st att maskinerna är nya, dvs. majoriteten är mindre än fem år gamla, 4st svarade att det mesta är relativt nytt, dvs. majoriteten av maskinerna är mellan fem och tio år gamla 4st svarade att majoriteten av maskinerna är mer än tio år gamla. På frågan om vilka maskiner som de hade svarade vissa med fler än ett svarsalternativ, 3st svarade med två alternativ, 2st svarade med tre alternativ, 3st svarade med fyra alternativ, 4st svarade med fem alternativ, 7st svarade med sex alternativ och 1st svarade med sju alternativ. Samtliga 20st svarade på denna fråga.

Diagram 14

Hur ser er maskinpark ut, vad har ni för maskiner?

*Earthbreaker/groundbreaker och liknande är en ny form av luftare som finns på marknaden i dag som med sabelliknande knivar bryter upp och förbättrar strukturen

26. Vad för sorts däck sitter det på redskapsbärarna?

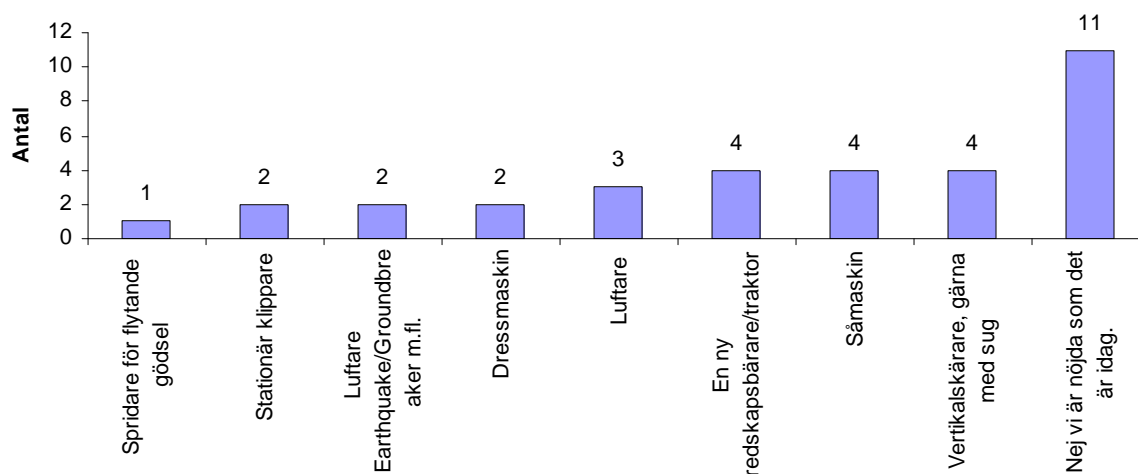
Samtliga av de intervjuade använder gräsdäck eller motsvarande när de kör på gräsplanerna.

27. Är det någon maskin som du saknar på arenan, som skulle ha varit till stor hjälp i skötseln av planen?

Frågan har ställts utan alternativ. 2st av dem som uppgett att de är nöjda, har samtidigt antytt en önskan om en ny maskin, de är registrerade i två staplar. Av dem som önskar sig en ny redskapsbärare, se diagram 15, vill tre stycken ha en mindre traktor med lågt marktryck, medan en vill ha en vanlig traktor. Vissa svarade med fler än ett svarsalternativ, 11st svarade med ett alternativ, 5st svarade med två alternativ och 4st svarade med tre alternativ. Samtliga 20st svarade på denna fråga.

Diagram 15

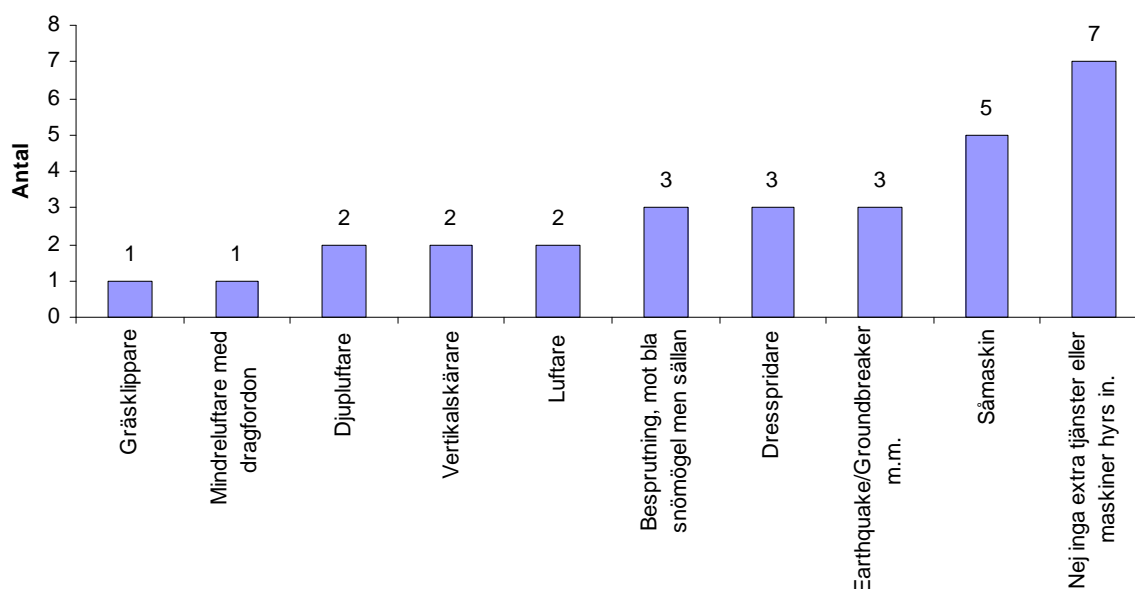
Är det någon maskin som ni saknar på arenan?

28. Hyr eller lånar ni några maskiner eller tjänster? I så fall vilka, hur ofta, och varför?

Orsaken till att arenorna hyr/lånar maskiner är lite olika. Vissa saker används för sällan för att det ska vara lönt att ha eget, t e x besprutning (2ggr/år). I en liten organisation kan det löna sig att låna/hyra in även andra maskiner. Beroende på ambitionerna och de ekonomiska möjligheterna till inköp varierar det stort i vilka maskiner som hyrs in, se diagram 16. Anmärkningsvärt att 1st arena inte har egen gräsklippare, samt att åtta stycken inte anser sig ha tillräckligt bra luftare i maskinparken. Vissa svarade med fler än ett svarsalternativ, 14st svarade med ett alternativ, 3st svarade med två alternativ och 3st svarade med tre alternativ. Samtliga 20st svarade på denna fråga.

Diagram 16 Hyr eller lånar ni in några maskiner eller tjänster?

Konstgräs

Det har länge funnits konstgräsplaner i Sverige, men det är först på senare år som det har kommit maskiner som är anpassade för att sköta dessa ytor. Det ställs höga skötselkrav från leverantörer, på vad som får och ska göras och inte får göras, för att plangarantin ska gälla. Men problemet har varit och är delvis fortfarande att det inte funnits maskiner och redskap på marknaden för att uppfylla kraven. Därför finns det mycket hemmabyggen ute på anläggningarna idag.

29. Hur ser er maskinpark ut, vad har ni för maskiner t ex för borstning, luftning, rengöring. Fabrikat och årtal?

3st av de intervjuade har någon form av städfordon, typ SMG som suger upp granulatet, tvättar och lägger tillbaka granulatet igen. Dessa städfordon är oftast kombinerade och klarar harvning och borstning också. Samtliga arenor har någon typ av dragfordon, en liten traktor eller liknande. 3st av arenorna har även lösa harvar och borstar att koppla till dragfordonet. En arena har endast egna borstar, detta är ett hemmabygge med piasawaliknande borstar som kopplas till en dragkrok. 2st arenor har uppochnedvända grovmattor (liknande klassiska ytterdörrsmattor i plast), som de använder till dagliga skötseln.

30. Vad använder ni för redskapsbärare vid sladdning, rengörning, m.m.?

3st använder sig av en mindre traktor och 1st arena har en vanlig bil som dragfordon.

31. Vad för sorts däck sitter det på redskapsbärarna?

Samtliga fyra intervjuade har gräsdäck på sina redskapsbärare.

32. Vad använder ni för maskiner och redskap (plog, snöslunga etc.) till snöröjningen?

2st arenor har egen plog eller liknande som kopplas till dragfordonet, en av dessa går på hjul för att inte skada mattan. 2st arenor hyr in plog, 1st internt från parksidan och 1st hyr in tjänsten från ett åkeri. 3st anger att de hyr/lånar in fordon för borttransport av snön efter plogning.

33. Är det någon maskintyp ni saknar som skulle kunna vara till hjälp med arbetet på planen?

2st arenor uppger att de önskar en ny redskapsbärare, en önskar en större, för att kunna koppla en större plog till och en arena önskar ny redskapsbärare för att byta ut SMG:n och endast ha lösa redskap att koppla till. 1st anser sig vara nöjd med maskinparken idag och 1st önskar en harv och någon maskin för städning.

34. Hyr ni in några maskiner eller tjänster? I så fall vilka, hur ofta, och varför?

1st uppger att de hyr in snöröjning internt av parksidan, 1st hyr inte in något, 1st hyr in plogning, harvning och granulat påfyllning. 1st har hyrt in en stor plog då planen varit tjälfrusen.

Diskussion av intervjuresultat

Organisation/Arbetsstyrka

Undersökningen av organisationen och arbetsstyrkan är gjord för att skapa en bättre grund för utformningen av utbildningarna. En tes jag hade innan intervjuerna började var att det är många äldre som jobbar som idrottsplatsarbetare och att de sällan byter yrke utan stannar på sin arbetsplats till dem går i pension. Är det bra eller dåligt?

Skötselorganisation

Storleken på organisationerna varierar väldigt mellan arenorna, se fråga 1. Vissa arenor har bara matcharenan och en träningsplan att sköta medan andra har stora sportområden med mängder av olika anläggningar. Därför är det svårt att generellt säga hur en organisation bäst är uppbyggd. Att det är så många, se diagram 1, som på fotbollsarenorna inte har organisationen uppdelad förvånar mig på sätt och vis. Att endast fyra av de tillfrågade anger att de har en arbetsledare i gruppen, är kanske det som förvånar mig mest. Vem tar ansvaret på övriga arenor? Vem ser till att alla arbetsuppgifter blir utförda? Vem gör upp skötselplan på dessa anläggningar? Frågorna är många. 17st av de tillfrågade, det är över 73 %!, har ingen maskinansvarig på arenorna. Saknaden av dessa två poster borde öka risken för misstag. Det borde vara oerhört lätt att saker ramlar mellan stolarna. Viktig vård och reparation får stryka på kanten, dagliga och veckovisa skötseln skjuts upp. Det är saker som lätt inträffar när det saknas ansvarig.

Någon form av informellt uppdelande av skötselsysslorna verkar ändå finnas. Vid frågan om de arbetar något med ansvarsområden på arenan, fråga 7 se diagram 3. Svarar åtta stycken av 24, att de arbetar helt utan ansvarsområden och att de turas om att sköta uppgifterna kring planen. I en liten organisation kan jag tänka mig att detta kan fungera, men hälften av dessa fall rör arenor med åtta eller fler personer i skötselorganisationen. På en golfbana, som man ändå får se som en förebild, finns det alltid en banansvarig/arbetsledare och en maskintekniker. Jag tror att detta är vägen att gå även för fotbollsanläggningarna. Att i organisationen ha minst en planansvarig/arbetsledare och en maskintekniker. På så sätt säkerställer man att alltid ha välservade maskiner. I utbildningssyfte kan man ha vidareutbildningar för arbetsledare, även med arbetsledarrollen som ämne såsom SGF har byggt upp sina kurser.

Konkurrensutsättning

Arbetet kring en fotbollsarena är väldigt säsongbetonat, i alla fall för naturgräsplanerna. SvFF kräver spelbar plan från 1 april till 15 november, detta borde öppna upp för säsongsanställningar. Men ser man på resultaten från intervjuerna är det endast 1st arena som har någon i organisationen som är säsonganställd, inte överraskande sköts denna arena på entreprenad. Den största anledningen till att det inte är fler säsonganställda tror jag beror på att 16st av arenorna sköts av kommunen, se tabell 1. Kommunerna har vintertid andra anläggningar som ska förvaltas, planskötarna arbetar således vintertid i ishallar, inomhushallar m.m.

Resultatet i riksdag och kommunalvalet hösten 2006, där det borgerliga blocket stod som segrare i riksdagen och i många kommuner, kan betyda att fler kommunala förvaltningar kommer att konkurransutsättas. En av de intervjuade berättar att redan nu är det starka signaler på att de ska konkurransutsättas, då gäller det att vara bäst och billigast. Detta kan leda till fler aktörer på marknaden, men på dessa måste ställas krav. Rimliga sådana vore att

man kan visa upp referensobjekt över liknande objekt, samt att man kan visa på dokumenterad utbildning. För att kunna ställa dessa krav måste en erkänd regional utbildning finnas som kommuner kan stödja sig mot. Detta för att kommunen/klubben ska känna sig säkra på entreprenören, men även för SvFF som har sitt rykte och att tänka på. Stor del av SvFF finansiering är försäljningen av tv-rättigheterna till matcherna i allsvenskan och superettan. En dålig spelkvalité till följd av dåliga planer skulle på sikt ge minskade inkomster, både för klubbarna i minskade publikintäkter och för SvFF i minskade tv-intäkter. Därför är det av högsta vikt att säkerställa kompetensen hos planskötarna på dagens elitarenor.

Personalomsättning

Tesen att åldern på de anställda i skötselorganisationen är hög, visade sig stämma. Personalomsättningen på arenorna är väldigt låg, se fråga 4, och många byter aldrig arbetsplats sedan de börjat som vaktmästare. Längden man jobbat är väldigt hög på alla arenor, många av de intervjuade berättar om att majoriteten jobbat i 20-30 år. Snittåldern på arenorna är på många ställen över 50år och många börjar närma sig pension. Undantaget är arena R, se tabell 1, som medvetet sökt yngre folk, och de stannar inte kvar lika länge. Anledningen till att de sökt yngre personer är för att arbetet är hårt och det är mycket olika arrangemang på arenan och det kan krävas plötslig övertid och yngre personer klarar i regel den flexibiliteten bättre. Vad det kommer sig att omsättningen generellt är så låg är svårt att svara på. Antingen trivs de oerhört bra trots den ringa lönen, eller så söker sig personer med mindre vilja att byta arbetsplats sådana här typer av yrken.

Rotation mellan arbetsuppgifter

Ett problem som jag tror har negativ inverkan på kompetensen hos planskötarna, är det faktum att 67 % har ansvar för andra anläggningar än fotbollsarenor, se fråga 5 och 6. Det betyder att de förutom att vara experter på grässkötsel även måste vara kompetenta inom områden som ridhusskötsel, ishallsarbete, bowlinghallar, röjning av vandringsleder tillsyn av camping och badplatser m.m. Detta är alla exempel på arbetsplatser som planskötare på Sveriges elitarenor arbetar på vid sidan om planskötseln. Som jag tog upp tidigare är arbetet på en fotbollsplan med naturgräs säsongsbetonat. Det medför att om man ej har en säsongsanställning, måste planskötaren sysselsättas även under vinterhalvåret. Det ifrågasätter jag inte på något vis. Det jag ställer mig mycket tveksam till är att planskötarna under sommarmånaderna måste sköta även andra sysslor. Detta leder till att det behövs fler yrkesverksamma i organisationen som kan rotera på fler anläggningar istället för att ha specifik kompetens till ett specifikt arbetsmoment. Detta leder i sin tur till en tro att en vaktmästare kan placeras var som helst och att arbetsuppgifterna är ungefär de samma på alla idrotts- och friluftsanläggningar, så är inte fallet. På sikt tror jag detta leder till tappad specialkompetens på de olika anläggningarna, inte enbart inom planskötsel.

Utbildningar

Det är många frågor om hur en eventuell utbildning för planskötare borde se ut, och svaren är nästan lika många som de man frågar. Men det är av största vikt att det finns en utbildning eller någon form av fortutbildning för de som jobbar med planskötsel på fotbollsplanerna runt om i Sverige. Det finns inte någon utbildning till idrottsplatsarbetare idag, utan de som jobbar som idrottsplatsarbetare får helt förlita sig till de fortutbildningar som finns inom olika områden. Därför måste det även finnas en bra fortutbildning för planskötsel, detta för att i framtiden säkerställa en hög kvalitet på våra fotbollsplaner.

Konstgräs har de senaste åren vuxit fram som svampar ur jorden, runt om i Sverige, inte bara i norr. Konstgräsets fördelar är många, i och med markvärme är det möjligt att ha en spelbar plan året runt. En konstgräsplan klarar också betydligt högre belastning än en gräsplan och har inget behov av vila. Det är tydligt när man tittar på nyttjandetimmar på arenorna, se tabell 1. De med konstgräs ligger samtliga på 1500 timmar och där över. Samma siffra för naturgräsplanerna är runt 100 timmar, dock undviker man att nyttja matchplanen alltför mycket till träning, det för att den ska vara så bra som möjligt på matchdagen. En gräsplan klarar alltså en högre nyttjandegrad än så, men i närheten av konstgräsplanen kommer den aldrig. Även om det "bara" är fyra stycken arenor med konstgräs till 2007 års säsong av allsvenskan och superettan kommer den siffran troligtvis att öka med tiden. Samtidigt har nästan alla kommuner med ett elitlag en konstgräsplan idag i alla fall för att träna på. En konstgräsplan är på inga sätt underhållsfri utan kräver även den skötsel för att bibehålla kvalitet och få normal livslängd. Därför behövs det även någon form av fortbildning för skötsel av konstgräsytor.

Vem ska arrangera utbildningarna?

Det finns några aktörer på marknaden som skulle kunna tänkas arrangera kurser och utbildningar. De som håller i utbildningarna måste ha ett eget intresse i att utbilda planskötare. Tänkbara arrangörer skulle kunna vara Svenska fotbollsförbundet, distriktförbunden, leverantörer av produkter för fotbollssektorn, gymnasieskolor, folkhögskolor och högskolor.

En ny aktör SFGA (Swedish football ground association) har bildats nyligen. Det är tänkt att vara en intresseorganisation för idrottsplatsarbetare liksom SGA är för golfen. SFGA ligger bara i startgroparna än så länge men ser man hur SGA arbetar och vad de åstadkommer för golfen är det mycket intressant att se vad SFGA ska kunna göra med fotbollsplanerna.

Kommunförbundet bedriver inte några utbildningar inom planskötsel längre. Det är heller inte aktuellt för kommunförbundet i framtiden att hålla sådana kurser, då man omstrukturerat sig och har en liten annan inriktning idag.

Fördelen med att Svenska fotbollsförbundet håller i kurserna är att det blir en central organisation som styr. Det borgar för att alla kurser som genomförs är likvärdiga och det blir ingen skillnad var i landet kursen går. Jag anser att Svenska fotbollsförbundet, idag inte har kompetensen att hålla kurserna själva utan måste i så fall anlita föreläsare m.m. Detta är inget stort problem, dock blev det tydligt senast när Svenska fotbollsförbundet stod som arrangörer till en planskötutbildning. Ett fel man gjorde då var att flytta för mycket ansvar till en extern part. När nyckelpersonen, lämnade företaget uteblev kurserna och korthuset föll ihop. Det är något man får lära sig av och fundera över hur det kan undvikas i fortsättningen. Det går inte dra för stora slutsatser av denna enskilda händelse. En lösning, om inte fotbollsförbundet ska hålla det i egen regi, är att beställa utbildningarna från en redan etablerad utbildare. Gymnasieutbildning eller eftergymnasiala kurser hos skolor som har rätt ramverk för att arrangera utbildningar. Med ett sådant samarbete borde grunden till en utbildning vara säkrare. Därefter kan man fylla detta "utbildningshus" med föreläsningar och kursinnehåll, men grunden i kursen måste vara stabil och det får man bäst tillsammans med ett gymnasium, högskola eller liknande. Golfbundet har precis gjort ett liknande val, där man på SLU i Alnarp hösten 2007 kör igång en ettårig utbildning i golfbanedrift. Här tror jag förebilden för fotbollsförbundets framtida kurser finns.

Distriktsarrangerade kurser har fördelen att de är lättillgängliga, det är sällan långt att åka för deltagarna. Att ha distriktet som arrangörer ger utan central uppbackning en massa olika kurser ute i landet. Man kan också ifrågasätta om den rätta kompetensen för att utbilda finns hos distriktsförbunden. Men många distriktsförbund fyller i dag en funktion som utbildare till breddidrotten. Många planer, speciellt lägre ner i seriesystemet, är föreningsskötta och där finns sällan de ekonomiska möjligheterna att skicka folk på kurser.

Att ha kurser med leverantörer har även det sina fördelar. En leverantör kan oftast röra på sig och få utbildningen att komma till deltagarna istället för tvärtom. En leverantör är också oftast kunnig på sitt område och vet vad han pratar om. Använder man sig av samma företag som ordnar utbildningarna ger det efter ett par år goda förutsättningar att få mer specifika och direkta råd och tips vad som gäller skötseln på just deras plan. Detta är något som kan vara ett problem på de regionala kurserna, där det är svårt att ge specifik information till samtliga deltagare om just deras plan. Dock måste man sätta ett stort frågetecken för objektiviteten hos en utbildare som kommer från ett företag som har som målsättning att sälja så mycket produkter som möjligt. Deltagarna på en sådan kurs måste själva ha ett stort kritiskt tänkande till det hela. Något som kan vara svårt i början av en utbildning då förkunskaperna är väldigt små.

En utbildning på gymnasieskola hade skapat goda förutsättningar för att lyfta planskötarkåren. Att ha en utbildning som ger en bra grund för idrottsplatsarbetare skulle på sikt höja kunskaperna och statusen på yrket. Ett frågetecken för behovet ute i kommunerna av idrottsplatsarbetare, det är tydligt att personalomsättningen på idrottsplatser är väldigt låg. Det kan vara problem att ha ett eget program för idrottsplatsskötare, de skulle troligtvis vara få sökande då behovet är litet. Men om man kunde kombinera programmet med något annat praktiskt program och ha vissa specifika kurser som tillval, då tror jag det kan finnas en grund för att hitta sökanden.

En högskola eller universitet har redan vanan att utbilda och all administrativ hjälp finns redan. Att vika ett helt program åt idrottsplatsförvaltning är nog en omöjlighet då jag uppskattar kundgruppen för ett sådant program till väldigt liten. Att ha enskilda kurser är dock något jag tror skulle fungera. Att samtidigt som man jobbar läsa en distanskurs under en termin tror jag skulle ge oerhört mycket till planskötare i Sverige. Att under en termin eller ett år läsa in teori och genomföra teoretiska och praktiska övningar kopplat till sin egen plan tror jag skulle ge planskötarna ett stort kliv kunskapsmässigt.

Kursform

Det går inte ge ett direkt svar på frågan hur en planskötareutbildning ska vara upplagd, det gäller att hela tiden undersöka vad som efterfrågas och följa upp alla kurser med en kursutvärdering. Att låta tiden och de tidigare deltagarna forma kurserna för framtiden, att ständigt förbättra kurserna från år till år är oerhört viktigt för att hålla kvalitén hög. Utifrån intervju svaren kan man sätta de inledande ramarna för kurserna men det är egentligen först efter deltagarna som genomfört kursen har sagt sitt som man får kvitto på om kursen svarar upp mot det förväntade.

Det är tydligt att de flesta tillfrågade tycker att en stegvis uppbyggd utbildning är det mest lockande, likt kommunförbundet och fotbollsförbundets tidigare kurser. Någon form av grundkurs måste finnas som riktar sig till nyanställd personal med avsaknad av tidigare grönytekurser. Målgruppen för utbildningarna är personer som till vardags jobbar med

kroppen åtta timmar om dagen, och inte är vana att sitta ner och lyssna långa stunder. Detta är saker man måste ta med sig när man planerar kursen. Intresset hos individen är viktigt för att lära sig, finns inget eget intresse att lära är det ingen idé att erbjuda någon kurs. Vid sådana här liknande kurser är det lätt för en individ att bara flyta med utan att ta till sig kunskapen som delges. Jag tror att det är viktigt att ha någon form av examination i varje kurs. Detta ställer högre krav på deltagarna, men det ger i gengäld säkerställande om att deltagarna ha tagit kunskapen till sig samtidigt som det höjer statusen både hos dem som klarar kursen och på kursen som helhet.

Många av arenorna sköts av kommunen, de har även vintertid mycket att förvalta med t ex ishallar och inomhushallar. Under tidig vår är det högt tryck på dessa anläggningar och i många fall är det kval och slutspel. Därför tror jag att förlägga kurserna till hösten efter fotbollssäsongen vore det bästa. Dock finns en liten risk med höstkurs, och det är att kunskapen glöms av under vinteruppehållet om den inte används. Längden på kurserna beror på hur många kurser man vill ha totalt i en planskötutbildning. Rimligt vore att längden på kurserna ökar ju längre upp i utbildningen man kommer. Intresserade elever går troligen längre i utbildningsstegen och deras vilja att gå en längre kurs borde de vara stor. Slutliga steget tycker jag ska vara en distanskurs, gärna som hålls av en gymnasieskola eller högskola. Det ger möjligheter för en riktigt djupgående kurs för de allra mest intresserade. Det skulle man kunna göra parallellt med jobbet.

Många av de intervjuade har påpekat vikten av uppdatering och att försöka hålla sig ajour. Ett bra instrument för det tror jag skulle vara något form av nyhetsblad. Ett informationsblad som skickas ut till alla planansvariga ett par gånger per år. Här kan nya råd och rön delges. Det skulle även vara ett bra sätt för fotbollsförbundet att få ut information.

Maskinpark

Maskinparken är planskötarens förlängda arm ner till gräset. Precis som vilken annan yrkeskategori som helst behöver även planskötaren rätt ”verktyg” för att utföra sitt arbete till fullo. Det går att skruva in en skruv med en kniv eller annat smalt verktyg, risken att förstöra skruvskallen är stor och efter ett par gånger är det inte säkert att skruven är funktionsduglig längre. Samma sätt gäller för en maskinpark till en fotbollsplan, det går att under en tid hålla funktionen uppe men ju mer eftersatt den blir desto svårare och längre tid tar det att reparera.

Generellt sett är de flesta nöjda med sin maskinpark och den är relativt ny, se fråga 25. Det var en positiv överraskning för mig att de flesta har så pass ny maskinpark. Det som är väldigt tydligt i resultaten är att samtliga arenor som förvaltas av föreningen själv har endast de nödvändigaste maskinerna för att klara skötseln och merparten av maskinerna är äldre än tio år. Det är svårare för en förening och finansiera ett inköp av en maskin än vad det är för en kommun. I en kommun finns inte samma krav på lönsamhet på en specifik maskin, oftast kan den nyinköpta maskinen nyttjas på fler av kommunens ytor än bara på elitfotbollsplanen, vilket ger den mer användningstimmar. I en kommun är det oftast lättare att yrka ekonomiska medel för ett projekt eller ett inköp än vad det är för att få ökade resurser till den dagliga driften.

En lösning som de föreningsskötta planerna och de kommuner som inte vill lägga pengar på ny maskinpark borde undersöka, är möjligheten till att leasa eller samköpa en maskin. Att gå ihop två närliggande kommuner eller med en förening och tillsammans äga en maskin kan vara en intressant idé som är värd att räkna på.

Gräsklipparen

Gräsklippningen är den mest frekventa arbetssysslän på en fotbollsplan, ska man studera någon maskin närmare är det gräsklipparen. Mycket anmärkningsvärt är att en arena, som är kommunalt skött, helt saknar godtagbar gräsklippare utan lånar av golfklubben varje gång det ska klippas. Av 20 arenor använder en arena rotorklippare och övriga cylinderklippare. Rotorklippare ger generellt sett ett sämre klippresultat då den slår av gräset istället för att klippa av det. Detta kräver ännu bättre tillsyn med ständigt vässade knivar för att grässtråna inte ska trasas sönder. Av de 18 som har en cylinderklippare är det bara 4st som alltid använder uppsamlare. Uppsamlarens vara eller inte vara kan diskuteras i oändligheten. Men jag menar att har man en gräsmatta med så höga krav som en elitfotbollsplan har, som ska vara genomsläpplig, är det mest fördelaktiga att samla upp gräsklipppet. Genom att låta gräsklipppet ligga kvar bryts det ner och blir till mull och näring. Dock kommer mullämnena att göra jorden mer och mer fuktighetshållande ju längre detta pågår. Ett av de största problemen på de svenska fotbollsplanerna är idag dräneringsförmågan, att ytterligare försämra denna genom att inte ta upp gräset tycker jag är förkastligt. Ytterligare en klar fördel man får vid uppsamling är att man kan mäta grässets tillväxt och kondition genom att se hur mycket gräsklipp det blir efter en klippning. Görs detta med samma intervaller lär man sig snart hur mycket gräsklipp en normal klippning ger och man kan styra gödslingen därefter. Nackdelen med uppsamlare är att man tappar den naturliga gödslingen och får ett arbetsmoment till, jag anser att i dessa situationer är det helt befogat.

Konstgräs

Konstgräsplanerna har länge varit eftersatta i skötsel. Detta mest beroende på att leverantörer har försett marknaden med konstgräs men inte med maskiner för att sköta dessa. Dock har det på senare år kommit mer och mer leverantörer av maskiner för skötsel av konstgräsytor. De egenbyggda maskinerna som fanns förr börjar mer och mer ersättas av ändamålsenliga produkter. För att funktionsgarantin, som leverantören lämnar, ska gälla krävs att skötseln bedrivs på ett visst sätt och inte vilka maskiner som helst får användas.

Fler konkurrenter bör komma ut på marknaden än vad som finns idag. Positivt är att alla de intervjuade är väl medvetna om att en konstgräsplan kräver mycket skötsel den också. Förhoppningsvis sprider detta sig nedåt i seriesystemet i takt med att nya maskiner kommer ut. Eftersom planer som används i de lägre serierna och endast till träning aldrig behöver uppfylla FIFA's one- eller twostar kvalitet, se sidan 6. Finns risken att skötseln blir eftersatt och funktionen försämras. Detta skulle kunna bli ett problem för breddfotbollen i framtiden då fler och fler konstgräsytor byggs men ingen kvalitetssäkring finns. Samma problem finns idag på breddfotbollsplanerna av naturgräs där skötseln är väldigt eftersatt.

Slutsatser och rekommendationer

Kunskapen om grässkötsel hos planskötarna på de svenska elitfotbollsarenorna grundar sig idag till stor del på erfarenhet. Denna erfarenhet har byggts upp under flera årtionden då många som går i pension jobbat som planskötare de senaste 30-40 åren. Denna kunskap hur man sköter en fotbollsplan går sedan i arv till nästa generation planskötare. Det ringa kursutbudet på senare år gör att nya skötseldirektiv och ny forskning sällan når planskötarna idag. Då många planskötare är äldre män som gick sina planskötarkurser i början på deras karriär, gör att principen om hur man sköter en fotbollsplan är idag densamma som på 70-talet. I vilken annan bransch är det så?

Det är av största vikt att Svenska fotbollsförbundet driver frågan om en planskötarutbildning. Utbildningsbehovet är stort och det finns ett intresse för nya kurser ute i landet. Svenska fotbollsförbundet står inför frågan om de ska hålla utbildningen i egen regi eller agera beställare. Finns kompetensen och möjligheten att ge en bra utbildning i egen regi, eller ska man vara beställare och föra ett samarbete med en gymnasieskola, högskola eller annan känd utbildare?

Organisatoriskt anser jag att det är av vikt att införa arbetsledare och maskinansvarig på samtliga arenor. För att inte tappa kompetensen inom planskötsel bör inte personalen rotera på fler anläggningar under sommarhalvåret, om detta ändå måste ske är det av vikt att ha en ansvarig stationerad på arenan som styr och planlägger den veckovisa skötseln.

Maskinparken håller idag överlag en hög klass, så medlen finns för att hålla en hög standard på skötseln. Problemet ligger i de föreningsskötta arenorna där de ekonomiska resurserna inte är så stora. Här blir ett maskininköp en stor utgift sett till den totala omsättningen på året. Dessa arenor är mindre till ytan, vilket ger mindre arbetstimmar på fordonet. Därför är det inte ekonomiskt försvarbart att hela tiden köpa in nya maskiner, då driftstimmarna på fordonen blir för låg i jämförelse med inköpskostnaden. Att inleda ett maskinsamarbete med en kommun eller annan förening skulle kunna vara en intressant lösning för dessa föreningar.

Utbildningsbehovet av konstgrässkötsel är stort i hela landet, inte bara av dem som har konstgräs på sin matchplan utan även av alla arenor som nyttjar konstgräs för träning. För konstgrässkötsel är det till att börja med viktigt med en grundutbildning då kunskapsnivån inom konstgrässkötsel är låg. Vad det gäller maskinparken till konstgräsplaner har den tidigare varit näst intill obefintlig, men ju mer konstgräsanläggningar som anläggs desto större blir efterfrågan på dessa maskiner. Det borde ge en automatisk utveckling på maskinparkens fronten. Kanske skulle en intresseorganisation som SFGA kunna arbeta för att påverka leverantörer att ta fram bättre skötselmaskiner.

Under arbetets gång har jag blivit uppmärksam på att markförhållandena på många arenor är långt ifrån idealiska, och att det saknas kunskaper inom fotbollsbranschen hur man på bästa sätt anlägger en fotbollsplan. Detta hade varit intressant att studera vidare i ett annat arbete.

Utefter resultaten och mina egna åsikter ger jag följande rekommendationer till kommunerna, föreningarna och Svenska fotbollsförbundet att prova:

Organisation

- Anställ en arbetsledare/planansvarig och en maskinansvarig på varje arena.
- Använd icke roterande personal på arenorna under sommaren, i den mån det går.

Utbildning

- Satsa på stegvis uppbyggda kurser med en grundkurs som bas till alla nyanställda.
- Agera beställare av utbildningarna, i alla fall till vidareutbildningarna. Dessa bör hållas av ett gymnasium eller högskola, som kan garantera kontinuitet.
- Genomför examination genom ett prov eller tentamen efter varje kurs.
- Starta upp ett infoblad/tidning som skickas till planskötare, innehållande nyheter, nya publikationer, information från förbundet m.m.
- Starta upp en grundutbildning för konstgrässkötsel.

Maskinpark

- Undersök möjligheterna för maskinsamverkan, framförallt hos de föreningsskötta arenorna.
- Följ utvecklingen av maskiner för konstgräs, en intresseorganisation kanske skulle kunna påskynda densamma.

Källförteckning

Internationella fotbollsförbundet. *Artificial turf - test criteria* (Elektroniskt) Tillgänglig: http://www.fifa.com/documents/fifa/FQCturf/FQC_Requirements_manual_March_2006.pdf (2007-03-19)

Internationella fotbollsförbundet. *Handbook of Requirements for football turf* (Elektroniskt) Tillgängligt: <http://www.fifa.com/en/development/pitchsection/0,1245,5,00.html#labarturf> (2007-03-19)

Swedish Greenkeepers Association. *GUB* (Elektroniskt) Tillgänglig: http://www.sga.golf.se/extra/pod/?action=pod_show&id=308&module_instance=1 (2007-01-24)

Swedish Greenkeepers Association. *GUB 06.pdf* (Elektroniskt) Tillgänglig: http://sgf.golf.se/dynamaster/file_archive/060331/74f59ec5bc5f5f261e476fd6fff0440e/GUB%2006.pdf (2007-01-24)

Svenska golfförbundet. *Högre greenkeeperutbildning* (Elektroniskt) Tillgänglig: http://banservice.golf.se/dynamaster/file_archive/070515/7f6f353754cfa7570690fe0b22485335/BANUBILDNING%5fHGU%5f07.pdf (2007-05-21)

Svenska golfförbundet. *Svenska golfförbundets banservice* (Elektroniskt) Tillgänglig: http://banservice.golf.se/extra/news/?module_instance=1&id=28 (2007-05-10)

Svenska golfförbundet. *SGF:s banservice* (Elektroniskt) Tillgänglig: http://banservice.golf.se/extra/pod/?action=pod_show&id=18&module_instance=1 (2007-05-10)

Svenska golfförbundet. *VUB inbjudan 2006* (Elektroniskt) Tillgänglig: http://banservice.golf.se/dynamaster/file_archive/060913/d62eb544fa050269a21b1ee6f1cfd790/VUB%252006.pdf (2007-04-24)

Svenska fotbollsförbundet. *Besiktningssunderlag* (Elektroniskt) Tillgänglig: <http://www.svenskfotboll.se/t7.aspx?p=35457> (2007-01-17)

Svenska fotbollsförbundet. *Planskötutbildning* (Elektroniskt) Tillgänglig: <http://www.svenskfotboll.se/t2an.aspx?p=344408> (2007-01-17)

Weibulls Trädgård AB (2002). *Planskötutbildning*. Malmö: Daleke Grafiska AB.

Bilagor

Intervjufrågor

Planskötare Naturgräs

Namn:

Befattning:

Arena:

Användande lag:

Organisation/Arbetsstyrka

1. Hur många arbetar i skötselorganisationen på arenan?
2. Hur är skötselorganisationen uppbyggd? (skötselpersonal/maskintekniker)
3. Hur ser anställningsformen ut för dessa? (säsong, vikariat, tillsvidare)
4. Hur är personalomsättningen? (hur länge har man arbetat på anläggningen i snitt)
5. Ansvarar ni för fler anläggningar?
6. Roterar arbetsstyrkan på dessa anläggningar/objekt eller arbetar vissa specifikt på vissa anläggningar?
7. Arbetar ni med olika ansvarsområden på arenan?
8. Ungefär hur stor skötselbudget har ni till planen?
9. Finns det något forum för dialog mellan brukare(spelare), skötare och ägare där ni diskuterar planen utifrån era olika synvinklar?

Utbildning/Utbildningsbehov

10. Vad har du för utbildning? Vilka kurser utbildningar har du genomgått?
11. Vad har de övriga anställda i förvaltningen/föreningen som jobbar med planskötsel genomgått för kurser/utbildningar inom grönyteskötsel?
12. Vilka kvalifikationskrav finns när en ny tjänst som planskötare ska tillsättas?

13. Vad skulle du önska er personal hade för ytterligare kunskap/utbildning inom grönyteomr.?
14. Vad skulle du själv vilja ha för ytterligare för utbildning inom grönyteomr.?
15. Hur tycker du planskötarkurserna skulle vara uppbyggda. Grundkurs vidareutbildning, avseende innehåll och kursform (Längd på kurs, distans, halvfart 50%)
16. Skulle du uppskatta om det fanns en gedigen ”planskötselhandbok” med fakta som berör en fotbollsplan. Innehållande t ex. marklära, gödsling, gräs, dränering, skötsel, maskiner, ekonomi m.m. Att använda lite som uppslagsbok?

Tillgång till maskiner

25. Hur ser er maskinpark ut, vad har ni för maskiner i form av redskapsbärare, klippare (rotor/cylinder/ uppsamlare?), luftare, vertikalskärare, gödsel/dresspridare och övriga maskiner. Fabrikat och årtal?
26. Vad för sorts däck sitter det på redskapsbärarna?
27. Är det någon maskin som du saknar på arenan, som skulle ha varit till stor hjälp i skötseln av planen?
28. Hyr ni in några maskiner eller tjänster? I så fall vilka, hur ofta, och varför?

Planskötare Konstgräs

Namn:

Befattning:

Arena:

Användande lag:

Organisation/Arbetsstyrka

1. Hur många arbetar i skötselorganisationen på arenan?
2. Hur är organisationen uppbyggd? (skötselpersonal/maskintekniker)
3. Hur ser anställningsformen ut för dessa? (säsong, vikariat, tillsvidare)
4. Hur är personalomsättningen? (hur länge har man arbetat på anläggningen i snitt)
5. Ansvarar ni för fler anläggningar?
6. Roterar arbetsstyrkan mellan dessa anläggningar/objekt eller arbetar man bara med vissa objekt?
7. Arbetar ni med olika ansvarsområden på arenan?
8. Ungefär hur stor skötselbudget har ni till planen?
9. Finns det något forum för dialog mellan brukare (spelare), skötare och ägare där ni diskuterar planen utifrån era olika synvinklar?

Utbildning/Utbildningsbehov

17. Vad har du för utbildning? Vilka kurser/utbildningar har du genomgått?
18. Vad skulle du själv vilja ha för ytterligare för utbildning inom konstgräsområdet
19. Har de övriga anställda i förvaltningen/föreningen som jobbar med konstgräs genomgått någon kurs/utbildning inom konstgrässkötsel ?
20. Om det fanns en utbildning/kurs för ”konstgräsplanskötare”, skulle ni då vara intresserade att gå den utbildningen?
21. Vad tycker du att en sådan utbildning/kurs skulle innehålla?

22. Vilka kvalifikationskrav finns när förvaltningen/föreningen ska tillsätta en tjänst på en konstgräsanläggning?
23. Samarbetar/rådfrågar du andra personer om råd och utbyte av kunskap?
24. Skulle du uppskatta om det fanns en gedigen ”planskötselhandbok för konstgräs” tillhanda, med fakta som berör en konstgräsplan. Innehållande t ex. uppbyggnad, skötsel, maskiner, personal, ekonomi m.m. Att använda lite som uppslagsbok?

Tillgång till maskiner

29. Hur ser er maskinpark ut, vad har ni för maskiner t ex för borstning, luftning, rengöring. Fabrikat och årtal?
30. Vad använder ni för redskapsbärare vid sladdning, rengörning, m.m.?
31. Vad för sorts däck sitter det på redskapsbärarna?
32. Vad använder ni för maskiner och redskap (plog, snöslunga etc.) till snöröjningen?
33. Är det någon maskintyp ni saknar som skulle kunna vara till hjälp med arbetet på planen?
34. Hyr ni in några maskiner eller tjänster? I så fall vilka, hur ofta, och varför?